

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 8

Birinci İnikat

1 . XI . 1955 Salt

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Havale edilen kâğıtlar	3:6	esseselerini tetkik etmek üzere Almanya'ya giden Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın dönüşüne kadar kendisine, Devlet Vekili Profesör Fuad Köprülü'nün vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/234)	23
2. — Yoklama	6	4. — Vazife ile yurt dışına gitmiş olan Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun dönüşüne kadar kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoglu'nun vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/235)	23
3. — Reiscumhurun nutku	6:20	5. — Atina'ya gitmiş bulunan Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'nun dönüşüne kadar kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoglu'nun vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/236)	23
4. — İntihaplar	20	6. — Devlet Vekili Fuad Köprülü'nün Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcılığına, ve Devlet Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun Devlet Vekilliği ve Hariciye Vekâleti Vekilliğine nakillerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/237)	23
1. — Meclis Reisi intihabı	20:21		
2. — Riyaset Divanı intihabı (Reisvekilleri, Kâtipler ve İdare Âmirleri)	21,22		
5. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyyeye mâruzatı	22		
1. — Vazifeten memleket dışında bulunan İktisat ve Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın dönüşüne kadar kendisine, Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/232)	22:23		
2. — Camille Chamoun'un vâkı daveti üzerine Lübnan'ı ziyarete giden Reiscumhur Celâl Bayar'ın avdetine kadar kendilerine, Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/233)	23		
3. — Üniversitelerle diğer Maarif mü-			

Sayfa	Sayfa
7. — Londra'ya hareket etmiş olan Devlet Vekili ve Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in dönüşüne kadar Hariciye Vekâletine Başvekil Adnan Menderes, Millî Müdafaa Vekâletine de Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı Fuad Köprülü'nün vekillik edeceklerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/238)	23:24
8. — Dahiliye Vekâletinden istifa eden Namık Gedik'in yerine Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/239)	24
9. — Devlet Vekilliginden istifa eden Osman Kapani'nin yerine Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in Devlet Vekilligi ile Dahiliye Vekâleti Vekilligine; Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı Fuad Köprülü'nün de Millî Müdafaa Vekâleti Vekilligine tâyinlerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/240)	24
10. — Şehinşah Muhammed Rıza Pehlevi'nin vâkı daveti üzerine İran'ı ziyarete	
giden Reiscumhur Celâl Bayar'ın avdetine kadar kendilerine, Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan 'ın vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/241)	24
11. — Sayın Reiscumhur ile birlikte İran'a giden Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun dönüşüne kadar Hariciye Vekâleti vekilliginin Başvekil Adnan Menderes tarafından ifa edileceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/242)	24
12. — Devlet Vekili Etem Menderes'in Dahiliye Vekilligine, ve İstanbul Mebusu Fahrettin Ulaş'ın Devlet Vekilligine tâyin olunduklarına dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/243)	24
13. — Devlet Vekili Mükerrerem Sarol'un istifa ettiğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/244)	24:25
14. — Bern'e gitmiş bulunan Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'na, dönüşüne kadar, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoğlu'nun vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/245)	25

1 — HAVALA EDİLEN KÂĞITLAR

Lâyhahalar

1. — Ankara Üniversitesinin 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâyihası (1/289) (Divanı Muhasebat Encümenine)

2. — Askerlik Mükellefiyeti Kanununun 2850 sayılı Kanunla muaddel 80 nci maddesinin tadili hakkında kanun lâyihası (1/290) (Millî Müdafaa Encümenine)

3. — Bankalar kanunu lâyihası (1/291) (Ticaret, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

4. — Berat taleplerinde aranan formalitelere mütaallik Avrupa Anlaşması ile İhtira Beratlarının Milletlerarası Tasnifi hakkında Avrupa Anlaşmasına iştirak edilmesine dair kanun lâyihası (1/292) (Hariciye ve İktisat encümenlerine)

5. — 1955 malî yılı Muvazenci Umumiye Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/293) (Bütçe Encümenine)

6. — Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalık ve Muafiyetlerine dair Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Katılması hakkındaki 5598 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin (B), (C) ve (Ç) fıkralarındaki ihtirazi kayıtların kaldırılmasına dair kanun lâyihası (1/294) (Hariciye, Ticaret, Gümrük ve İnhisarlar, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

7. — Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası (1/295) (Ziraat, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

8. — Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun 5618 sayılı Kanunla değiştirilen 21 nci maddesinin tadiline dair kanun lâyihası (1/296) (Ziraat, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

9. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğünün 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâyihası (1/297) (Divanı Muhasebat Encümenine)

10. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü 1955 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/298) (Bütçe Encümenine)

11. — Erivan muhacirlerinden Cafer Avşar'a hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hak-

kında kanun lâyihası (1/299) (Millî Müdafaa, Maliye ve Bütçe encümenlerine).

12. — Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının ekleriyle bu Anlaşmaya bağlı listelerin metinlerinde yapılan düzeltme ve değişikliklere mütaallik 4 nci Protokolün tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/300) (Hariciye, Gümrük ve İnhisarlar, Ticaret ve Bütçe encümenlerine)

13. — Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğünün 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâyihası (1/301) (Divanı Muhasebat Encümenine)

14. — İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Tercih ve Tecziyeleri hakkındaki 1702 sayılı Kanununun 2517 ve 3313 sayılı kanunlarla muaddel 3 nci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun lâyihası (1/302) (Maarif ve Bütçe encümenlerine).

15. — İstanbul Teknik Üniversitesinin 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâyihası (1/303) (Divanı Muhasebat Encümenine)

16. — Karayolları Umum Müdürlüğünün 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâyihası (1/304) (Divanı Muhasebat Encümenine)

17. — Maarif Vekâleti Kuruluş Kadrolarıyla Merkez Kuruluşu ve Görevleri hakkındaki 2287 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına dair 4926 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/305) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

18. — Maarif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri hakkındaki 2287 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına dair olan 4926 sayılı Kanuna bağlı kadro cetveline 5980 sayılı Kanunla eklenip 6331 sayılı Kanunla değiştirilen İmam - Hatip Okulları kadrolarında değişiklik yapılmasına dair kanun lâyihası (1/306) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

19. — Maarif Vekâleti Kuruluş Kadrolarıyla Merkez Kuruluşu ve Görevleri hakkındaki 2287 sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması hakkında 4926 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvele bazı kadroların eklenmesine dair kanun lâyihası (1/307) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

20. — 16 Şubat 1952 tarihinde Ankara'da imzalanmış olan Türk - Alman Ticaret Anlaşmasının IV. sayılı Protokolüne merbut Gümrük

Taviz Listesinin tadili hakkındaki 11 Haziran 1955 tarihli Protokolün tasdikine dair kanun lâiyhası (1/308) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

21. — Orman Umum Müdürlüğünün 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâiyhası (1/309) (Divanı Muhasebat Encümenine)

22. — Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Umum Müdürlüğünün 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâiyhası (1/310) (Divanı Muhasebat Encümenine)

23. — Telsiz Kanununun 31 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun lâiyhası (1/311) (Münakalât, Hariciye ve Millî Müdafaa encümenlerine)

24. — Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında 1 Nisan 1955 - 31 Mart 1956 devresindeki mal mübadelelerine mütedair olan ve 3 Mayıs 1955 tarihinde Ankara'da imzalanan Protokol ile eklerinin ve 8 Mayıs 1955 tarihinde Belgrad'da imzalanan, 26 Şubat 1953 tarihli Ödeme Anlaşmasına Ek Protokolün tasdiki hakkında kanun lâiyhası (1/312) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

25. — Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti hükümetleri arasında imzalanan «Orta Vâdeli Pamuk ve Buğday Anlaşmasına mütedair Protokol» ün kabulü hakkında kanun lâiyhası (1/313) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

26. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununun 37 nci maddesinin tadili hakkında kanun lâiyhası (1/314) (Ziraat, Ticaret ve Bütçe encümenlerine)

27. — Türkiye ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği arasında 15 Nisan 1955 tarihinde imzalanan Ticaret ve Ödeme Protokolü ile ilişkilerinin tasdiki hakkında kanun lâiyhası (1/315) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

28. — Türkiye ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği arasındaki Ödeme Anlaşmasının bir sene müddetle uzatılmasına mütedair mektupların tasdiki hakkında kanun lâiyhası (1/316) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

29. — Türkiye ile İngiltere arasındaki 4 Mayıs 1945 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşması ile buna ek Protokolün 30 Haziran 1955 tarihine kadar iki ay müddetle uzatılmasına mütedair mektupların tasdikine dair kanun lâiyhası (1/317) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

30. — Türkiye'ye Teknik Yardım Temini hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı arasında imzalanan (11) numaralı Ek Anlaşmanın tasdiki hakkında kanun lâiyhası (1/318) (Hariciye ve Ziraat encümenlerine).

31. — Vakıflar Umum Müdürlüğünün 1952 Bütçe yılı hesabı katî kanunu lâiyhası (1/319) (Divanı Muhasebat Encümenine).

32. — Vakıflar Umum Müdürlüğünün 1953 malî yılı hesabı katî kanunu lâiyhası (1/320) (Divanı Muhasebat Encümenine).

33. — Vakıflar Umum Müdürlüğü vazife ve teşkilâtı hakkında kanun lâiyhası (1/321) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Teklifler

34. — Afyon Karahisar Mebusu Kemal Özçoban'ın, Millî Korunma Kanununun 4945 sayılı Kanunla değiştirilen 57 nci maddesiyle 4648 sayılı Kanunla değiştirilen 64 ve 69 ncu maddelerinin tadili hakkında kanun teklifi (2/155) (Ticaret, Dahiliye ve Adliye encümenlerine).

35. — Afyon Karahisar Mebusu Rıza Çerçel'in, 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununa muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/156) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

36. — Afyon Karahisar Mebusu Rıza Çerçel'in 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/157) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

37. — Diyarbakır Mebusu Halil Turgut'un, İlkokul Öğretmenleriyle İlkokul Öğretmenliğinden Gelip de Muhtelif Dereceli Okullarda ve Millî Eğitim Vekâleti Teşkilâtında Çalışanların Aylık Dereceleri hakkındaki 6273 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (b) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/158) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

38. — Gaziantep Mebusu Süleyman Kuran-el'in, 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi (2/159) (Nafia ve Adliye encümenlerine)

39. — Konya Mebusu A. Fahri Ağaoğlu'nun, Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı bir sayılı cetvelin Diyanet İşleri Reisliği kısmında değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi (2/160) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

40. — Rize Mebusu Hüseyin Agun'un, 3788 sayılı Çay Kanununun 4 ncü maddesinin (B) fıkrasının tadiline dair 5748 sayılı Kanunun 1 nei maddesiyle aynı kanunun 6133 sayılı Kanunla değiştirilen 1 nei maddesinin tadiline dair kanun teklifi (2/161) (Ziraat, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

41. — Bursa Mebusu Ali Ferruh Yücel'in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/213) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

42. — Devlet Havayoları Umum Müdürlüğünün 1953 Bütçe yılı hesabı katısına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/214) (Divanı Muhasebat Encümenine)

43. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğünün 1953 bütçe yılı hesabı katısına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/215) (Divanı Muhasebat Encümenine)

44. — 4353 sayılı Kanununun muvakkat üçüncü maddesi gereğince tâyin edilenlerden kadro aylıklarını bir terfi müddetince almış olanlara 4598 sayılı Kanunun 4 ncü maddesine tevfi kan üst derece aylığı verilip verilemeyeceğinin tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi (3/216) (Adliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

45. — Hatay Mebusu Şemsettin Mursaloğlu'nun teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/217) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

46. — İnhisarlar Umum Müdürlüğünün 1951 ve 1952 yılları mütedavil sermaye hesaplarına mütaallik bilânçolar ile murakıp raporlarının gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi (3/218) (Divanı Muhasebat Encümenine)

47. — İzmir Mebusu Rauf Onursal'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/219) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

48. — Kırşehir Mebusu Ahmet Bilgin'in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/220) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

49. — Konya Mebusu M. Rüştü Özal'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/221) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

50. — Malatya Mebusu Kâmil Kırıkoğlu'nun teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/222) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

51. — Millî Piyango İdaresinin 1954 yılı bilânçosunun gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi (3/223) (Divanı Muhasebat Encümenine)

52. — Mülga Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1953 bütçe yılı 4 ay 29 günlük hesabı katısına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/224) (Divanı Muhasebat Encümenine)

53. — Mülga Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Umum Müdürlüğünün 1953 bütçe yılı 7 ay 16 günlük hesabı katısına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/225) (Divanı Muhasebat Encümenine)

54. — Siird Mebusu Veysi Oran'ın teşriî masuniyetinin kaldırılmasına dair Başvekâlet tezkeresi (3/226) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

55. — Tekirdağ Mebusu Fethi Mahramlı'nın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/227) (Teşkilâtı Esasiye ve Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encümenine)

56. — Türk Tabipleri Birliği hakkındaki 6023 sayılı Kanunun 7 nei maddesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/228) (Sihhat ve İctimai Muavenet ve Adliye encümenlerine)

57. — Türk Tütün Limitet Şirketinin 1951, 1952 yılları bilânçoları ile murakıp raporlarının gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi (3/229) (Divanı Muhasebat Encümenine)

58. — Vakıflar Umum Müdürlüğünün 1952 bütçe yılı hesabı katısına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/230) (Divanı Muhasebat Encümenine)

59. — Zonguldak Mebusu Hakkı Hilâletci'nin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/231) (Teşkilâtı Esasiye ve

Adliye encümenlerinden kurulan Muhtelit Encü-
mene)

Takrîr

60. — Bolu Mebusu Selâhattin Baysal'ın, Ar-

zuhal Encümeninin 16 . V . 1955 tarihli Hafta-
lık Karar Cetvelindeki 1879 sayılı Kararın Um-
mi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/139)
(Arzuhal Encümenine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,15

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KÂTIPLER : İbrahim Kirazoğlu (Kayseri), İhsan Gülez (Bolu).

2. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız, efendim.
(Yoklama yapıldı).

REİS — Ekseriyetimiz vardır. Reiscumhur
hazretlerinin teşriflerine intizar ediyoruz.

3. — REİSİCUMHURUN NUTKU

(Reiscumhur Celâl Bayar; sol tarafın şid-
detli ve sürekli alkışları arasında ve C. H. P.
Milletvekillerinin ayağa kalkması suretiyle kar-
şılandı).

REİSİCUMHUR CELÂL BAYAR (İstanbul)
— Türkiye Büyük Millet Meclisinin Onunun
Döneminin İkinci Toplantısını açıyorum :

Muhterem mebus arkadaşlarım ;

1950 seçimlerinden beri memleketimiz hür-
riyet ve demokrasi rejimi içinde yüksek direk-
tifleriniz ve murakabeniz altında hareket eden
hükümetlerinizin, mütemadi çalışmaları ve mil-
letimizin her gün biraz daha artan şevk ve gay-
reti sayesinde her sahada devamlı ve seri inki-
şaf lar kaydetmektedir.

Dünya stratejisinin en mühim mevkilerin-
den biri olan ve birbirine rakip iki iktisadi ve
içtimai sistemin telâki noktasında bulunan
Türkiye'nin, mütemadiyen kuvvetlenmesi hür
ve sulhsever dünyanın müdafaası bakımından
ne kadar faydeli ve arzuya şayan ise, tecavüz
emeli besliyenler için de o kadar önlenmesi ge-
reken bir vakaadır.

Bu sebeple sulh cephesi düşmanlarının, her
türlü fırsat ve imkânlardan istifade ederek bir
yandan Türkiye'de içtimai ve iktisadi sahada
bozguna bir haleti ruhiyenin yayılmasına ça-

lıırken, diğer taraftan da Türkiye'nin sulh
cephesi içinde mevki ve itibarını sarsmaya ça-
lışmalarından ve bu hususta büyük propagan-
da faaliyetine girişmelerinden tabii bir şey ola-
maz.

Milletimizin olduğu kadar dostlarımızın da,
bu nevi propaganda ve telkinlere karşı müte-
yakkız olmaları ve bunları önlemeye çalışma-
ları icabeder.

Vatanımızın ve vatandaşların huzur ve em-
niyeti bakımından, içinde bulunduğumuz se-
nenin en mühim vakası, şüphe yok ki, 6 Eylülü
7 Eylül'e bağhyan gecede vukua gelen çirkin
hâdiselerdir.

Kıbrıs meselesini, Selânik'te Büyük Halâskâ-
rımız ATATÜRK'ün doğduğu eve ve konsolos-
hanemize vâkı tecavüzü vesile ittihaz ederek,
İstanbul, İzmir ve Ankara'da âmmen menfaatle-
rine karşı girişilen toplu hareketler üzerine Hü-
kûmet Örfi İdare ilânına karar vermişti.

Bu sebeple Teşkilâtı Esasiye Kanununun 19
neu maddesine uyarak Yüksek Meclisinizi Fev-
kalâde İçtimaa davet etmişim.

Teşkilini tasvip buyurduğunuz Örfi İdare
bütün şümulü ile hâdiseye el koyarak vazifesi-
ne devam etmektedir.

Ayrıca, Dahiliye Vekâleti müfettişleri tara-
fından mesul memur ve alâkalı resmî zevat hak-

kında da ihtimamla tahkikat yapılmaktadır. Bu meselenin esas ve mahiyetine ait son sözü söyleyebilmek için mahkeme kararlarının, yapılmakta olan tahkikatın neticesini beklemek zarureti karşısındayız.

Kısa bir zaman sonra bütün hakikatlerin olduğu gibi meydana çıkacağı ve ittilanıza arz olunacağı şühesizdir. Benim şimdiden ifade edebileceğim hakikat, hangi din, hangi dil ve ırktan olursa olsun Teşkilâtı Esasiye Kanununun teminatı altında bulunan vatandaşların tabii ve insani haklarına, mukaddesatına ve mal emniyetine tecavüz edenlerin hakettikleri cezayı katî surette görecekleridir. (Alkışlar, bravo sesleri)

Türkiye, vatandaş hakkına tecavüz etmek için hiçbir sebep ve bahaneyi meşru addetmeyen bir diyardır. (Alkışlar).

Bir daha tekerrürüne inkân olmıyan bu müessif hâdise, insani duygularla mütehalli olan asil milletimizi kalbden yaralamıştır. Uğranılan maddi ve mânevi zararların telâfisi hususunda tezahür eden millî tesanüt ve hassasiyet, duyulan derin teessür ve infialin bâriz delilidir.

Arkadaşlar;

Vekâletlerin icraatını teşkil eden esas mâruzatıma başlamadan evvel müspet mâna ile bu yılın en mühim bir hâdisesinden bahsetmek istiyorum.

23 Ekim 1955 Pazar günü yapılan umumi nüfus sayımı neticeleri alınmıştır. Buna göre, nüfusumuzun (24) milyon (109) bin (641) e yükselmiş olduğunu sizlere, ve bütün memlekette müjdelemekle bahtiyarlık duymaktayım. (Şiddetli alkışlar) 1950 den beri (3) milyon (162) bin (453) kişi artmıştır.

Yıllık artış, ortalama (632) bin (491) dir; artış nispeti ise, binde otuzdur.

Bu çoğalma nispetiyle Türk nüfusu, hem memleket rekorunu, hem de dünya rekorunu kırmıştır. Bu neticeyi, cemiyetimizin temel müessesesi olmakta devam eden aile hayatına ve bu mukaddes hayata bağlı olan mübarek Türk kadınının fazla evlât edinme arzusuna borçluyuz. (Alkışlar) Aynı zamanda bu artışın memleketimizin, iktisadi, içtimai ve sıhhi sahalarda kaydetmekte olduğu gelişmelerin bir muhasalası olduğunu da kabul etmek yerinde olur.

Bugünün şartları devam ettiği takdirde, önümüzdeki 1960 sayımında nüfusumuzun (30) milyona ulaşmış veya yaklaşmış olacağını ümid edebiliriz. (İnşallah sesleri)

Muhterem mebus arkadaşlarım;

İçtimai nizamın tesisi, inkılâp esaslarının korunması hususundaki müessir faaliyetleri aşikâr bulunan adli cihazımızın, büyük ehemmiyeti üzerinde durmaktayız.

Son yılın hâdiseleri, memleket bütünlüğünü yıkmaya, içtimai, iktisadi düzeni bozmaya ve memlekette anarşi yaratmaya mâtuf fiil ve hareketlere karşı Büyük Meclisinizin kabul buyurmuş olduğu kanuni tedbirlerin isabetini, teyidelemiştir.

Memleketimizin, her sahada tahakkuk ettirdiği yeni inkişafarla birlikte nüfusumuzun artması, zaruri olarak adliye intikal eden işlerin de yıldan yıla çoğalmasına sebebiyet vermektedir.

Bu zaruretlerin sevkıyla ki geçen yıl, kabul edilen kanunların tatbiki suretiyle adli teşkilâtımız daha ziyade tevsi edilmiştir.

Hâkimlerimizi, şerefli mesleklerine bağlamak ve hâkimliği, daha cazip bir hale getirmek maksadıyla memleketimizin realitelerine uygun yeni bir hâkimler kanunu hazırlanması için çalışılmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım;

Millî dâvalarımızın başında vatandaşlarımızın hayat ve sağlıklarının korunması yer almaktadır. Bu yoldaki çalışmalara bu yıl da, önemle devam edilmiştir.

Yeni yürürlüğe giren (Kaza Sağlık İdaresi Talimatnamesi) kazalarımızın yüzde kırkında tatbika başlanmıştır. Bu sene de yeniden, (40) sağlık merkezi açılmıştır. Kısa bir zamanda, her kazada bir sağlık merkezi kurmak, koruyucu ve tedavi edici tababetin programlı bir şekilde köylere kadar teşmilini temin etmek yolundayız.

Hastanelerimizin yatak sayısının artırılması, teçizatının modernleştirilmesi ve hasta bakımı seviyesinin yükseltilmesi yolunda da gayret sarf edilmektedir.

Sayın arkadaşlar;

Cemiyetimizin inkişafındaki ehemmiyeti göz önünde tutularak bütçelerimizde, Millî Müda-

faadan sonra, en yüksek tahsisat, maarif hizmetlerimize verilmektedir. 1950 yılında maarif bütçesi, (177) milyon lira iken, 1955 te bu miktar, (372) milyon liraya yükselmiştir. Bilindiği gibi, bilginin temelini teşkil eden ilk öğretim davamızın halli yolundaki gayretlerimiz, vatandaşlara hususi bir külfet yüklemeyen hızını muhafaza etmektedir. Beş yıl zarfında (3 394) ilkokul yeniden inşa edilmiş, (2 742) okulun inşası da ikmal olmuştur.

İlkokul öğretmeni yetiştiren müesseselerimize, bu yıl, üç tane daha ilâve olunmuştur. Bu okullarda (18) bine yakın öğrenci, şerefli öğretmenlik mesleğine hazırlanmakta ve her yıl, (3) bin (500)•ü aşan mezun vermektedir. Mezunların yüzde doksanı maarifi nisbeten az inkişaf etmiş vilâyetlerimize gönderilmektedir. İlkokul öğretmen sayısı, 1950 den bu yana (27) bin (144) ten, (42) bin (874) e yükselmiştir.

1954 - 1955 ders yılında, ilkokullarda (1) milyon (877) bin öğrenci okumuştur. Fakat daha (17) bin köyde, ilkokul açmak ve ilk öğretim faaliyetimizi çok daha genişletmek mecburiyetindeyiz. Bu itibarla, ihtiyaçlarımız göz önünde tutularak hazırlanan İlk Öğretim kanun lâyihasının, bu devrede çıkarılması yerinde olacaktır. (Alkışlar)

Orta öğretim işleri de, ilk öğretime muvazi olarak inkişaf kaydetmektedir. Bugün, memlekette (87) lise, (420) ortaokul vardır. 1950 den beri (28) lise açılmıştır. Yalnız üç vilâyetimiz liseden mahrum kalmıştır. Hükümetimizin lisesi olmıyan vilâyetlerde mutlaka birer lise açılması hususundaki prensip kararı, neticelenmek üzereddir.

Orta öğretimden bahsederken, yabancı dil öğretimi üzerinde de durmak ihtiyacını duymaktayım.

Malûmdur ki milletlerarası münasebetlerimiz, hemen her gün artmaktadır. Gençlerimizin, ilmi, içtimai, iktisadi ve askerî sahalarda işe yarayacak derecede kuvvetli yabancı dil bilmeleri mühim bir ihtiyaç haline gelmiştir.

İşte bu zarurete cevap vermek üzere, memleketin muhtelif yerlerinde (6) kolej açılmıştır. Öğretim dili Türkçe ve İngilizce olan bu kolejler, liselerimize muvazi bir programla üniversitelere ve yüksek okullara öğrenci yetiştirecektir.

Maarifimizin mühim bir şubesi de, meslekî ve teknik öğretimdir. Memleketimizin iktisadi ve sinai sahadaki inkişafına muvazi olarak bol mik-

tarda teknisyen yetiştirmeye de ehemmiyet verilmektedir. Bunun için, sanat enstitüsü, teknik okulları, makine ve motor okulları açılmaktadır. Halkımızın rağbetini kazanan (67) aded sanat enstitüsünde, bugün (25) binden fazla öğrenci bulunmaktadır.

Ayrıca, (127) akşam kız sanat okulunda (28) bin (300) öğrenci yetiştirilmektedir.

Üniversitelerimizin bütçeleri, her yıl artmakta, yeni tesis ve teçhizatla ihtiyaçlarının giderilmesi için çalışılmaktadır. Bugün, üniversitelerimizin tahsisatı 1950 ye nazaran yüzde 139 nisbetinde artırılmıştır.

Doğu - Anadolu'nun sosyal, kültürel, teknik ve ekonomik bakımlardan kalkınmasını sağlayacak olan Atatürk Üniversitesinin hazırlıkları ilerlemektedir.

Bu büyük davayı gerçekleştirmek için (Neb-raska) Üniversitesi ile Türk mütehassısları müşterek çalışmalarına başlamışlardır. Birinci safhada üniversitenin, Edebiyat, Fen, Ziraat ve Mühendislik - Mimarlık fakülteleri açılacak, en geç 1958 yılında tedrisata başlanılacaktır.

Yüksek Meclisinize, İzmir'de açılmasına karar verilmiş olan «Ege» Üniversitesinin, Ziraat ve Tıp fakültelerinin birinci sınıfları, 1955 - 1956 ders yılından itibaren tedrisata başlamıştır. Karadeniz'de, merkezi Trabzon'da olmak üzere, kurulacak Teknik Üniversitenin hazırlıkları da ilerlemektedir.

Muhterem arkadaşlar,

Memleketimizin iktisadi ve içtimai sahada kalkınmasının, nüfusumuzun yüzde 82 sini teşkil eden Türk köylüsünün ve istihsal unsurlarının kalkınmasına bağlı olduğu hakikatini daima göz önünde bulundurmaktayız.

Bu sebeple, bir yandan ziraatimizin makineleştirilmesi, temizlenmiş tohum kullanılması, toprağın gübrelenmesi gibi teknik mahiyette tedbirler alınırken, diğer taraftan da, zirai kredinin artırılması ve müstakar fiyat politikası takibi gibi iktisadi ve malî tedbirler de ittihaz edilmiştir. Bu suretle, ziraatimizin makineleştirilmesi için sarf edilen gayretler sayesinde, traktör adedi, her yıl yükselmektedir.

Büyük miktarı devlet çiftliklerinden olmak üzere, müstahsilimize verilmekte olan tohumluk miktarı, 1954 yılında (280) bin tona çıkmıştır.

Son zamanlarda Türk müstahsıl, ziraatte verimin artmasına mühim yardımı olan «kimyevi gübreyi» fazlasiyle aramaya başlamıştır. 1951 yılında, (45) bin ton olan suni gübre istihlakimiz, (300) bin tona erişmek suretiyle (14) misli artmıştır.

Doğu Karadeniz vilâyetlerimizin iklim ve toprak şartlarının müsait olmasından istifade ederek, daima aranılan bir istihlak maddesi olan çay, memleket dâhilinde temin olunmaya çalışılmaktadır. 1950 senesinde, (30) bin dönüm olan çay sahası, 1955 senesinde (70) bin dönüm çıkarılmıştır.

Çiftçinin kredi ihtiyaçlarını zamanında ve yeter miktarda karşılamaya ehemmiyet vermekteyiz. Hükümetimiz, 1954 yılında zirai krediler yekûnunu (1) milyar (480) milyon liraya yükseltmiştir. Zirai kredi hacmi, beş yıllık bir devre zarfında dört mislinden fazla bir artış kaydetmiştir.

Bu isabetli hareketin neticesi, kısa zamanda kendini göstermiş; 1949 yılında (3) milyar (750) milyon liradan ibaret bulunan zirai gelirimiz, 1953 yılında, iki misli kadar bir artışla (7) milyar (280) milyon lirayı bulmuştur.

Son yıllarda, üzerinde ehemmiyetle durulan mevzulardan biri de, hayvancılığın kalkındırılması, hayvan yemi ziraatinin tamim ve teşviki çayır ve meraların ıslahı işleridir.

Hayvancılık için, büyük bir ehemmiyeti haiz olan «yeşil yem» siloları ve «sıvat» inşaatı işlerine karşı çiftçilerimiz, büyük alâka göstermektedirler. Ziraat Vekâleti eliyle (190) «yeşil yem» silosu; ve (210) köyde de (650) «sıvat» inşa edilmiş bulunmaktadır.

Hayvancılık mevzuu ile alâkalı çok mühim meselelerimizden biri de, koyunlarımızın «merinoslaştırılması» işidir.

Yünlü mensucat sanayimizin, ince merinos yapacağı ihtiyacı yurt içinde karşılamak maksadıyla, on senelik bir «merinoslaştırma» programı hazırlanmıştır. Bu programın tatbiki sayesinde, yakın bir gelecekte merinos yapacağı ithalâtımız asgari hadde indirilmiş olacaktır.

Şimdi sizlere memleket çapında ehemmiyeti olan hayati bir meselemizden, ormancılığımızdan bahsedeceğim :

Ekonomik ve sosyal alanda büyük faydaları ve önemli hizmetleri aşikâr olan ormanlarımızın

zın korunması ve geliştirilmesi yolundaki çalışmalara, bütün devlet kuvvetlerini bu noktada taksif ederek hususi bir mahiyet ve kıymet vermek kararındayız. (Bravo sesleri, alkışlar)

Geçen devre zarfında muhtelif encümenlerde ve Büyük Meclisin Umumi Heyetinde, dikkati çeken müzakerelerden istifade edilerek, yeniden hazırlanmış bulunan Orman Kanunu lâ-yihası, Yüksek Meclise takdim edilmiştir. Bu lâ-yihanın, orman dâvasının büyük ehemmiyeti ile mütenasip bir şekilde ve süratle kanunlaştırılmasını milletçe beklemekteyiz. (Bravo sesleri, alkışlar)

Aziz arkadaşlarım;

Bu devre içinde de, muhtaç çiftçiyi topraklandırma işine devam olunmuştur.

Son yıllarda, sayıları (77) ye çıkarılan Toprak komisyonları, (42) vilâyetimizde çalışmaktadır.

1954 yılında, (2) bin (423) köyde (198) bin (700) çiftçi ailesine (15) milyon (589) bin dönüm toprak dağıtılmıştır. 1955 yılının Eylül sonuna kadar, (710) köyde (10) bin (500) aileye (673) bin dönüm arazi ve mera tevzi olunmuştur. Yıl sonuna kadar (2) milyon dönüm toprağın da tevzi edileceği tahmin olunmaktadır.

Dar topraklı Karadeniz bölgesinde mühim bir durum arz eden, mera işini halletmek üzere, bu sene ilk olarak Trabzon'da bir Toprak Komisyonu faaliyete geçirilmiştir.

Arkadaşlar;

Yurdumuzun kalkınmasında, temel çalışmalarımızdan biri de Nafia işlerimizdir. Bu sahada ele alınan muhtelif mevzulara ait işlerimiz, başarılı bir seyir takibetmektedir.

1950 yılı devlet bütçesinde, nafia işleri için ayrılan tahsisat, (150) milyon liradan ibaretti. Her sene artırılarak, 1955 yılında bu miktar, (663) milyon lirayı geçmiş bulunmaktadır. Tabiatıyla bayındırlık işlerimiz de buna göre genişletilmektedir.

1950 senesinde stabilize yolların uzunluğu, (15) bin kilometre iken, 1954 senesi sonunda, (27) bin kilometreye yükselmiştir.

Bakım altındaki yolların uzunluğu da, 1950 senesinde (19) bin kilometre iken 1954 sonunda, (36) bin kilometreye çıkmıştır. Buna (32) bin kilometrelik il ve köy yollarındaki çalışmalar da ilâve edilmelidir.

1950 senesinden itibaren (5) yıllık inşa faaliyeti neticesinde, (46) bin metre uzunluğunda (885) köprü inşa edilmiştir.

Kısa zamanda elde edilen bu değerli neticeler sayesinde ki, karayollarımız üzerindeki yolu nakliyatında, (altı), esya nakliyatında (üç) defa fazla bir artış meydana gelmiştir. Yollarda sürat, iki misline çıkmış, nakil masrafı da yarıdan fazla azalmak suretiyle mühim nispette millî tasarruf sağlanmıştır.

Karayolları bütçesi de yükselmiştir. Bu dört sene zarfında karayollarına, (1) milyar (129) milyon lira sarf edilmiştir.

Karada esaslı bir nakil vasıtası olan demiryollarına gelince : Bu yönde de faaliyetimiz devam etmiştir. (115) milyon lirası dış finansman olmak üzere (579) milyon liralık bir programla (1 300) kilometre uzunluğunda yeni demiryolu inşasına başlanılmıştır. Geçen sene işletmeye açılan Hasanlıkale, Horasan, Narlı, Gaziantep ve Ereğli - Armutçuk hatlarına ilâveten Elâzığ - Van hattı da şimdi Muş'a varmıştır.

Yeni yapılan bu hatların yanında, (7 500) kilometrelik demiryolu şebekesinin (2 500) kilometrelik kısmı yenilenmiştir. Bunun yanında kesif trafiği olan banliyö hatlarının elektrikleşmesine başlanmıştır.

Şirkeci - Küçükçekmece - Soğuksu arasında bu sene Türkiye'nin ilk elektrikli demiryolu işletmeye açılacaktır.

Şimdi nafıa programımızın diğer bir faaliyet sahasına; liman inşa ve tevsi işlerine geçiyorum :

Samsun, Mersin ve İzmir limanlarında çalışmalar ilerlemektedir. Bu kıyıda Samsun dalga kıranı, gemileri koruma vazifesini görmeye başlayacaktır. Mersin limanında denizden kazanılacak «yer» de, büyük hububat siloları inşa edilmek üzere, bu yıl sonunda Toprak Mahsulleri Ofisine teslim olunacaktır.

İskenderun limanında modern krom ve zahire yükleme tesisleri de, bu sene sonunda tamamlanacaktır.

İstanbul'da, Haydarpaşa, Salıpazarı limanları inşaatı da süratle devam etmektedir. Ayrıca, (35) kadar liman ve barınağın etüd ve projelerinin yapılması işi müteahhasıs bir firmaya tevdi olunmuştur. Önümüzdeki yıllar için-

de, bütün bu limanların hizmete girmesi, memleket iktisadi hayatında, büyük bir ferahlık yaratacağı şüphesizdir.

Sakarya'da, Kızılırmak'ta, Seyhan'da, Gediz ve Menderes nehirlerindeki büyük barajlarla diğer orta ve küçük baraj ve santrallerin inşaları ilerlemektedir. 1956 dan itibaren her sene bunların birkaçı hizmete girecektir. Bunlar mintakalarının su meselelerini halledeceği gibi, bütün yurda bol ve ucuz enerji sağlayacaklardır. İlerisi için yeniden (11) barajın inşasını temin maksadıyla lüzumlu etüdlere devam olunmaktadır. 1950 den bu yana yapılmış olan su işleri sayesinde, (1) milyon (440) bin dönüm saha taşkından korunmuş, (690) bin dönüm saha sulanabilir hale getirilmiş, (800) bin dönüm bataklık kurutulmuştur. Halen üzerinde çalışılmakta olan programlarımız, 1958 senesinde ikmal edildiği zaman, (beş buçuk) milyon dönüm arazide, sulu ziraat imkânı hâsıl olacak, (3) milyon dönüm bataklık kurutulacak, (beş buçuk) milyon dönüm arazi de taşkından korunma suretiyle bu bölgeler halkının hayatı emniyet altına alınacak, (sekiz buçuk) milyon dönüm, kıymetli arazi kazanılmış olacaktır.

Su bahsinde olduğu gibi, yurdun elektrik dâvası da tahakkuk safhasına girmektedir. Sarıyar, Seyhan, Hırfaanlı, Demirköprü ve Kemer hidroelektrik santralleri ile diğer termik santrallerin ve çeşitli orta ve küçük tesislerin ikmalinde sonunda istihsal olunacak mecmuu taktat, (4) milyar kilovat saati bulacaktır.

1950 senesine kadar memleketimizde temin edilebilen enerji yekûnunun, hiçbir zaman (800) milyon kilovat saati geçmemiş olduğu hatırlanırsa bu rakamın ifade ettiği kıymet daha iyi anlaşılabilir olur.

Büyük hidroelektrik tesislerinden Seyhan 1955 sonunda, Sarıyar 1957 senesinde, Hırfaanlı, Gediz, Demirköprü ile Akçay - Kemer de 1958 senesi içinde ikmal edilecektir.

İzmir, İstanbul termik santralleri tevsi edilmiş, Çatalağzı santraline yirmişer bin kilovat taktatında iki grup ilâve olunmuştur. Soma ve Tunçbilek santralleri 1956 yılında hizmete gireceklerdir.

Tortum, Göksu, Sızır, Kovada, Ceyhan, Karaköy, Emet, Butan, Hazer 1956 yılında, Bendimahi 1957 yılında, İkizdere, Değirmende-

re, Kızılcaölük santralleri de 1958 yılında, ikmal edilmiş olacaktır.

Bu barajlar ve santraller ile elektrik nakil hatları için (1) milyar (450) milyon lira sarf edilmektedir.

Yeryüzü üzerindeki çalışmalar yanında, memlekette ilk defa olarak tam mânasiyle yeraltı suları mevzuu da ele alınmıştır. Konya, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Merzifon ve Niğde'de zengin yeraltı su hazineleri tesbit olunmuştur. Bu programa da, önemle devam olunmaktadır.

Köy içme suları programını desteklemek için yeni boru fabrikalarının kurulmasına da yardım edilmektedir. 1950 de (22 600) köyün hiç içme suyu yoktu, (7 400) köyün de ecdadından kalma içme suyu tesisatı, kullanılmaz bir halde idi. Bugün, devlet bütçelerinden (71) milyon lira sarf olunarak (22 600) köye içme suyu getirilmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki yıllarda da içme suyu olmayı hiçbir köy bırakılmıyacağı hakkındaki kararımız tahakkuk yolundadır. (Alkışlar) X

Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerimizin su, elektrik ve münakale problemleri de, Devletin yardımı ile ele alınarak gerekli çalışmalara başlanmıştır.

Hava meydanları inşa ve tehzizi işlerine devam olunmaktadır. Yapılmış olanlara ilâveten Van meydanının inşasına başlanmış, Samsun meydanı da, mütaahhidine ihale olunmuştur. İzmir, Konya, Afyon, Diyarbakır ve Sivas meydanlarına konan teknik cihazlar ve tesisat sayesinde bu meydanlarda, her türlü hava şartlarında uçuş emniyeti sağlanmış bulunmaktadır.

Muhterem Mebus arkadaşlarım,

Şimdi de büyük ehemmiyeti, hepimize malûm bulunan Maliye işlerimize temas edeceğim.

1950 senesinden beri Hükümetimizin takibetmekte olduğu malî politika memleketimiz için hayırlı ve verimli olmaktadır. Bu hususu, yüksek huzurunuzda bir kere daha ifade etmekten derin bir zevk duymaktayım.

Çeşitli âmme hizmetlerinin görümesini temin eden Devlet masraflarında, bu masrafları karşılayan Devlet varidatında ve Hazine muameleleri ile para politikasında, elde edilmiş bulunan müspet neticeler, bu ifadelerimin mesnedini teşkil etmektedir.

Bilindiği gibi, 1950 malî yılı Devlet bütçesinin umumi masraf yekûnu (1) milyar (487) milyon lira olduğu halde, bu miktar 1955 malî yılında (2) milyar (940) milyon liraya yükselmek suretiyle, yüzde 100 bir artış kaydeylemiştir. Aynı artış temposunu mülhak bütçelerimizde de görmekteyiz.

Bu muazzam sarfiyat rakamları içinde en büyük kısımlar, memleketimizin iltisadi cihazlanmasına yarınacak tesisleri yapma yolunda harcanmaktadır. Filhakika, 1950 bütçesinde, umumi ve mülhak bütçelerin yatırım yekûnu (317) milyon lira olduğu halde, bu miktar 1955 bütçesinde, yüzde 186 dan ziyade bir artışla (908) milyon liraya yükselmiştir.

Bu neticelerin ifade eylediği mâna, Devlet hizmetlerinin 1950 senesine nazaran çok geniş ölçüde ve tatmin eder bir şekilde ifade edilmekte olduğudur.

Devlet varidatının, 1950 yılından bu yana, mazhar olduğu büyük inkişafın, içinde bulunduğumuz yılda da devam ettiğini memnuniyetle müşahede etmekteyiz. Filhakika, 1950 yılında ancak (1) milyar (300) milyon lira raddesinde bulunan Devlet varidatı, 1955 bütçesinde (2) milyar (789) milyon liraya yükselmiştir.

1955 malî yılı varidatı da, bu inkişafı devam ettiren bir seyir takibetmektedir. Nitekim, içinde bulunduğumuz malî yılın Eylül sonu itibarıyla (7) aylık tahsilât yekûnu, geçen senenin aynı devresindeki tahsilât yekûnuna nazaran, (276) milyon lira ve 1950 yılına nazaran ise, (812) milyon lira bir fazlalık göstermektedir.

Millî ekonomimizin, son senelerde mazhar olduğu büyük inkişaf, vergi mevzuatımızın devamlı surette gözden geçirilmesini icabettirmekte, vatandaşların devlet masraflarına iştirak paylarının daha âdil esaslara göre tanzim edilmesini zaruri kılmaktadır. Bu cümleden olmak üzere, son teşriî yıl içinde tahakkuk ettirilen veya ettirilmek üzere bulunan bâzı mühim malî islahat hareketlerine temas etmek isterim :

Geçen yıl içinde, İnhisarlar mevzuatında ehemmiyetli değişiklikler yapılmış; bâzı maddeler, gelir fedakârlıkları da yapılarak devlet inhisarından çıkarılmak suretiyle hususi teşebbüse, müsait çalışma imkânları sağlanmıştır.

Böylece, inhisar rejimi içinde resim, kâr, Millî Müdafaa Vergisi, Hususi İstihlâk Vergisi gibi muhtelif namlarla tahsil olunan çeşitli varidat

normal vasıtalı vergilerimize inkilâbettirilmiş-tir.

Vasıtasız vergilerde, vatandaşların devlet masraflarına gerçek gelirleri ile ve Gelir Vergisi yoluyla iştirak ettirilmeleri suretiyle vergi adaletinin sağlanacağı malûmdur. Hal böyle iken Gelir Vergisi sistemimizin yambaşında yer alan Esnaf Vergisi, sayısı büyük miktarlara ba-lığ olan vatandaşlarımızdan hakiki gelirleriyle alâkalı olmıyan bir usule göre vergi alınmasını icabettirmekte idi.

Yüksek Heyetinizce kabul olunan bir ka-nunla bu adaletsizlik bertaraf edilmiş; kazanç-ları, asgari geçim haddi civarında bulunan yüz binlerce sabit ve gezici küçük esnaf bunların yanında çalışan müstahdemler, tamamen vergi dışı bırakılmıştır.

Bugünkü İmalât Muamele Vergisinin, ilgası maksadiyle, yapılan çalışmalar sona ermiş bu-lunmaktadır. (Alkışlar)

Bu hususta hazırlanan tasarı, önümüzdeki günlerde Yüksek Meclisinize sunulacaktır.

Büyük Millet Meclisinin bu içtima devresin-de, müzakere edeceği en mühim mevzular ara-sında bulunan bu tasarının, kanunlaşmasıyla sı-nai hayatımızın inkişafı bakımından mahzur-ları malûmunuz olan İmalât Muamele Vergisi, Hükümetin, programında ifade ettiği veçhile, bugünkü şekil ve tatbikatiyle ortadan kaldırıl-mış olacaktır. (Bravo sesleri, alkışlar)

Bu mevzudaki mâruzatıma nihayet vermeden önce, kredi mekanizmasının nâzımı mevkiinde bulunan Merkez Bankasının Kanununda, geçen yıl içinde, yapılmış olan tadilâtla, sanayi ve ma-adin işleriyle uğraşan hakiki ve hükmi şahıslar-la küçük sanat erbabı, esnaf ve esnaf teşekkül-lerinin senetlerinin «reeskonta» kabulü suretiyle kendilerine kredi imkânının sağlanmış bulundu-ğunu da ehemmiyetle kaydetmek isterim.

Geçen sene de bahsetmiştim. Bu defa da tek-rar edeceğim :

Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yürür-lüğe girdikten bu yana, memleketimize serma-ye yatırımı için vâkı müracaatların adedi (iki yüz on dokuzu) bulmuştur. Getirmek istedik-leri sermaye de, (230) milyon liraya baliğ ol-maktadır. Bu müracaatlar tetkik edilerek ka-nuni evsafı haiz olanlardan (120) milyon lira tutarındaki (140) talep kabul edilmiştir. (34)

milyon liralık (9) müracaat da henüz tetkik safhasındadır. Bu yatırımlara memleketimizden ortaklık suretiyle katılan yerli sermayenin mik-tarı da, (230) milyon Türk Lirasıdır.

Görülüyor ki : Yurdumuzda (380) milyon Türk Lirasını aşan yeni ve feyizli bir yatırım temin edilmiştir.

Para politikamıza gelince :

Yüksek huşurunuzda evvelce de ifade et-miştim. Para politikamız, munhasıran millî eko-nominin hakiki ihtiyaçlarından mülhem bulun-makta ve tedavüldeki para hacmi buna göre ayarlanmaktadır.

Bankalara yapılan mevduat miktarındaki devamlı artış ve girişilen muazzam envestisman faaliyetlerinin finansmanı hususunda temin olu-nan büyük ölçüdeki kredilerle yabancı serma-ye yatırımları, paramızın değerine karşı duyulan emniyet ve itimadın açık delilidir.

Sırası gelmişken, mühim bir prensibi de tekrar etmekte fayda görmekteyim. Paramızın değerinde değişiklik yapılacağına dair zaman zaman ortaya çıkarılan şayialardan bâzı kimse-lerin endişeye kapıldıkları işitilmektedir. Para-mızın kıymeti üzerinde her hangi bir surette yeni bir karara varmak, (Devaluer) etmek asla bahis mevzuu değildir. (Alkışlar) Çünkü, böyle bir hareket, kanaatimizce, Türk ekonomisini ve maliyesini felâkete sürüklemek olur. (Bravo sesleri)

Aziz arkadaşlarım ;

Söz sırası, sanayi ve maadin işlerimizden bahsetmeye gelmiştir. Bu şubelerdeki istihsal-lerimizin genişletilmesine bu yıl da gayret sarf edilmiştir. Bir taraftan hususi teşebbüs ve ser-mayenin, sanayileşme hareketindeki hissesi, git-tikçe yükselmekte, diğer taraftan İktisadi Dev-let Teşekkülleri vasıtasıyla yapılan işler, geniş bir inkişaf göstermektedir.

İktisadi Devlet Teşekkülleri, bir yandan ye-ni teşebbüslerle ecebî veya yerli, hususi serma-ye ile ortaklık haline girmekte, diğer taraftan da, Sümerbank ve Etibankın bünyeleri içinde yer almış çeşitli sanayi müesseselerini müstakil hale getirmek yolunu tutmaktadır.

Bu cümleden olarak Karabük Demir ve Çe-lik Fabrikaları, bağlı buldukları Sümerbank-tan ayrılarak müstakil birer İktisadi Devlet Te-şekkülü haline getirilmişlerdir.

Ereğli Kömürleri ve Garp Linyitleri Müesseselerini de Etibanktan ayırarak müstakil birer teşekkül haline getirecek kanun projesi Büyük Millet Meclisine sunulmak üzeredir. Bu suretle Sümerbank ile Etibank sanayi ve madencilüğimizin Holdink şeklinde birer finansman müessesesi haline geleceklerdir.

İktisadi ve sınıai kalkınmamızın en ehemmiyetli unsurlarından birisi olan linyit ve taş kömürü istihsalimiz, geçirilen ağır bir grizu ve seylâp hâdiselerine rağmen, 1956 yılı ihtiyaçlarını aşacak bir seviyeye ulaşacaktır.

Zonguldak amenajman plânının tahakkuku yolundaki gayretler artırılmıştır. Havzada istihsal edilen kömürü tamamen yıkayabilecek, günde vasatı 16 - 18 bin ton kapasitesindeki Çatalağzı lâvuarı, bu yıl içinde faaliyete geçmiştir. Zonguldak liman lâvuarı ise, 1956 yılı ortalarına doğru işlemeye başlayacaktır.

Burada, 1955 yılı kömür arama faaliyetlerinin mesut neticelerini de söylemek isterim. Kütahya'da Seyidömer havzasının (100) milyon tona yakın bir rezervi ihtiva ettiği tesbit ve teyidedilmiştir. Bundan başka, Çorum'da Dodurga mevkiinde mevcut linyit rezervinin, (34) milyon tona yaklaştığı, Bolu linyitleri rezervinin, (30) milyon tonu aştığı katî olarak anlaşılmıştır.

Kömürden ayrı, milletlerarası ehemmiyetli mahrukat unsuru olan petrolerimize gelince :

Dokuzuncu Büyük Millet Meclisinin kabul ettiği Petrol Kanunu, dünya petrol mevzuatının yeni inkişafı ve memleketimizde petrol aramaya gelecek cenebi müesseselerin daha iyi çalışmaları lüzumu göz önünde tutularak tadil edilmiş, buna göre, nizamnamesi yapılmış ve her ikisi de meriyete girmiş bulunmaktadır.

14 Ekim 1955 tarihine kadar yapılması gereken işletme ve araştırma için (19) cenebi şirket, müsaade talebinde bulunmuştur.

Çok geniş ve zengin rezervleri ihtiva ettiği kuvvetle tahmin olunan memleketimizde, gerek millî sermayenin, gerek cenebi sermayenin yapacakları petrol aramalarının müspet neticeler vereceği beklenebilir. Geçen yıl, teşkil edilen «Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı» tarafından «Raman» ve Garzan petrol havzasında bu yıl içinde yapılan mütaaddit sondajlarla, çok verimli yeni petrol kuyuları açılmıştır. Batman'da inşa edilmekte bulunan (330) bin ton kapa-

siteli rafinerinin en mühim üniteleri ikmal olunarak faaliyete geçirilmiştir. Bu rafineriden elde edilecek mahsulâtta Doğu bölgelerimizin benzin ihtiyacı sağlanacak, memleketin karayollarının inkişafı da nazara alınarak, bütün asfalt talepleri karşılanabilecektir. Bundan başka, yine rafineriden elde edilecek ağır mazotla, Doğu'da bulunan bir kısım sanayi şubelerinin de mahrukat ihtiyacı temin edilmiş olacaktır.

Memleketimizde mevcudiyeti geçen yıl tesbit edilen Uludağ «Volfram» madeninin rezervi tâyin olunmuş, yeryüzünde işletilmekte olan Volfram yatakları arasında, dördüncü zengin yatağı teşkil ettiği anlaşılmıştır. Bundan başka Kaman civarında Çelebi Dağında ve Akdağ bölgesinde de kuvvetli Volfram yataklarına raslanmıştır. Bu yatakların rezerv miktarı ile tenörünün tesbitine çalışılmaktadır.

Millî sanayi inkişafında hususi sektörel Devlet İktisadi Teşekkülleri birbirine muvazi olarak ilerlemekte ve aralarında iş birliği yaparak büyük terakkiler kaydetmektedirler.

Şeker sanayiinde büyük ilerleme mevcuttur. Bu yıl Susurluk, Burdur, Kayseri fabrikalarının faaliyete girmesiyle şeker istihsalimiz, (300) bin tona çıkacaktır. Bu miktar, 1956 yılında işletmeye açılacak Erzurum, Erzincan, Malatya ve Elâzığ fabrikalarının işlemeye başlaması ile (375) bin, ilâ (400) bin tona yükselecektir.

Çimento sanayiimizde de inkişaf kendini göstermektedir. Memleketimizin hummalı bir kalkınma faaliyetine başlamasıyla çimentoya olan ihtiyaç günden güne artmıştır. 1950 de (417) bin ton olan çimento istihlakımız, 1954 senesinde (1) milyon (600) bin tonu aşmıştır. Bu vaziyeti evvelden derpiş eden hükümetimizin teşviki ve millî banka ve müesseselerimizin işi-rakiyle «Türkiye Çimento Sanayii Anonim Şirketi» kurulmuştur.

Hususi teşebbüsle iş birliği yaparak (21) çimento fabrikası kurmayı kararlaştırılan bu teşekkül, işe başlamıştır.

İnşasına başlanan bu çimento fabrikalarından üçü, bu yıl sonunda işletmeye açılmış olacaktır. Geri kalan (18) den (10) tanesi, 1957 yılında, mütebakisi de mütaakıp yıllarda işletmeye açılacaktır. Bu (18) fabrikanın inşa bedelleri (263) milyon liraya baliğ olacaktır. Bu suretle evvele (395) bin ton olan kapasite mec-

muu, 1955 yılında (1) milyon, 1956 da (1) milyon (805) bin tona ve 1957 de (2) milyon (830) bin tona yükselecektir.

Ziraatımız için çok lüzumlu olan suni gübre ile patlayıcı maddeler imalinde kullanılan «nitrik asidi» elde etmek için Kütahya'da kurulan azot sanayii tesislerinin inşasına bu yıl başlanmıştır. 1958 ortalarında işletmeye açılacak olan bu fabrikalar yılda (110) bin ton kimyevi gübre ve (6) bin ton «nitrik asidi» imal edeceklerdir. Bu kapasiteyi iki misline çıkarmak için de çalışılmaktadır.

Diğer taraftan, ihtiyacımız olan kimyevi gübreyi memleket dâhilinden temin maksadiyle, İskenderun'da Ziraat Bankası ve ecnebi sermayenin iştirakiyle (100) bin ton kapasitede, bir «süper fosfat» fabrikası tesis edilmiştir. Ayrıca, Etibanka ait Murgul İşletmesinde, «süper fosfat» sanayiinin en mühim iptidai maddesini teşkil eden «asit sülfiriği» istihsal etmek üzere yeni tesisler kurulmaktadır.

Türkiye'de kâğıt sanayii 1950 den beri mütemadiyen tevsi edilmektedir. Bu sanayi şubesinin istihsalinde yüzde 140 nispetinde bir artış sağlanmıştır. Bu yıl ve önümüzdeki yılda bilhassa ambalaj kâğıdı imal etmek üzere yeni tesisler vücuda getirilmesine çalışılmaktadır. Ayrıca, hususi sermayenin de iştirakiyle İzmir'de, (20) bin ton istihsal kapasiteli bir kâğıt fabrikasının kurulmasına teşebbüs edilmiştir.

Mensucat sanayiimiz de, umumî kalkınmamıza muvazi bir yolda mütemadi inkişaf kaydetmektedir. Pamuklu mensucat sanayiindeki iş adedi üç misline yakın bir artış kaydı ile 1954 senesinde (600) bine yükselmiştir. 1956 senesinde bu miktar, (1) milyon işi teevüz edecektir. Tezgâh adedi de 1950 senesinde (6) bin iken 1956 senesinde (19 500) e yükselecektir.

Yünlü mensucat sanayii de aynı hızla ilerlemektedir.

Ana sanayiden olan demir - çelik fabrikalarının artmasına, mevcutlarının tevsiine birinci derecede ehemmiyet vermekteyiz. Karabük Demir ve Çelik Fabrikasının kapasitesini artırmak için bir yandan kok ve sinter tesislerinin inşasına, diğer taraftan da haddehane ve çelikhane nin tevsiine girişilmiştir. Kok ve sinter tesisleri, 1954 te işletmeye açılmışlardır. Haddehane ve çelikhane tevsipleri de, 1956 da işletmeye açılacaktır. Bu tevsi ve tesisler sayesinde, 1956 yı-

lnda haddehane istihsalı (300) bin ton, çelikhane istihsalı da, (350) bin (400) tona yükselecektir. Bu tevsiplerin de ihtiyacı tamamiyle karşılamıyacağı nazarı itibara alınarak, yeni bir ilâve yapılmasını hedef tutan ikinci kademe tevsi lere girişilmiştir.

1954 senesinde işletmeye açılan (18) bin tonluk «santrifüj» boru fabrikasının yanında bir yabancı firmanın iştirakiyle İzmit'te (15) bin ton, dikişli boru imal eden bir fabrikanın kurulmasına başlanmıştır.

1956 yılında hizmete girecek olan bu fabrika kısa bir müddet sonra (30) bin ton istihsal kapasitesine çıkarılabileceği gibi tevsi halinde (65) bin ton kapasiteye de yükselebilecektir.

Türkiye'nin traktör ihtiyacını karşılamak üzere, Ziraat Bankası, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Türkiye Ziraî Donatım Kurumu ve bir Amerikan firmasının iştirakiyle tesis edilen (20) milyon sermayeli «Minneapolis - Moline Türk Traktör ve Ziraat Aletleri Anonim Şirketi» işe başlamıştır. Bu şirket, önümüzdeki senelerde, biçer - döğer makineleri imal edecek, bunların ve traktörlerin yedek parçalarını da yapacaktır.

Yine ayrı bir Amerikan firmasıyla iş birliği yapılarak, kamyon ve muhtelif yedek parçalar imalı için bir fabrika kurulmuştur.

Köylerin ve kasabaların elektrifikasyonunda kullanılacak transformatörleri imal etmek üzere bir fabrika kurulması mevzuunda, Etibank ile ecnebi bir firma arasında yapılmakta olan müzakere müspet şekilde neticelenmiştir. Fabrikasının kurulmasına bu yıl içinde başlanacaktır.

Bütün bu tesislerin yanında, Amerika yardımını ile Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu tarafından 1957 senesinde istihsale başlayacak ve senede (66) milyon (500) bin fişek imal edecek bir fabrikanın inşasına başlanmıştır.

Memleketimiz için yeni ve fakat çok değerli bir mevzu olan et ve balık sanayiinin üzerinde de durmak isterim. İki sene zarfında Et ve Balık Kurumu başta istihsal ve istihlâk bölgelerinde (36) fabrika ve tesis vücuda getirmiştir. Bu tesislerin yanında ayrıca üç et kombinası, (50) yi müteaviz soğuk depo ve buz fabrikası, balık konserve fabrikası, konserve ihtiyaçlarını karşılamak üzere teneke kutu fabrikası kurulması için gereken projeler hazırlanmış, ve bunlardan bir

kısımının ihale ve siparişleri yapılmıştır. Diğerlerinin de ihaleleri yapılmak üzeredir.

Şimdiden kurulmuş olan tesislerin millî servete temin eylediği senevi kazanç, (40) milyon lira civarındadır.

Et kombinalarının bu yıl tam faaliyete geçmesi ile yılda ortalama (250) milyon liralık hayvan ve balık mubayaa edilecektir. Bu kıymetin, memleketin umumi ticari hayatında kayda değer derecede bir hareket ve canlılık yaratacağı şüphesizdir.

Uzun senelerden beri vücut bulmasını istediğimiz bu kıymetli iktisadi teşekkülü, teknik esaslara göre, bilgi ile idare edenleri takdir etmek vazifemizdir.

Muhterem arkadaşlar;

Hububat sahasındaki istihsalimizin kaydettiği büyük artış, Toprak Mahsulleri Ofisinin vazifelerinde de büyük bir genişlemeyi icabettirmiştir.

1946 ile 1950 seneleri arasında Toprak Ofisin, mubayaa vasatısı (550) bin ton raddesinde idi. 1950 - 1954 seneleri arasındaki mubayaa vasatısı ise (1) milyon (300) bin tona yükselmiştir. Bu suretle Toprak Ofisi müstakar bir ihracatçı vaziyetine girmiştir. Filhakika, bu dört senelik devre zarfında Toprak Ofisi, (2) milyon (830) bin ton hububat ihracatmıştır.

Bu vaziyet, Ofisin temizleme, depolama tesislerinin artırılmasını zaruri kılmaktadır. 1950 senesinde (410) bin tondan ibaret bulunan ambarlama ve temizleme tesisleri, yapılan yeni beton ve çelik silolarla halen (1) milyon (100) bin tona çıkarılmıştır. Bu tesisler, programlanan ve inşa halinde olan tesislerin ikmali ile (2) milyon (200) bin tona yükselecektir.

Muhterem Arkadaşlar,

Hummalı bir şekilde giriştiğimiz istihsal ve yatırım faaliyeti, pek tabii olarak memleketimizin iç ve dış ticareti üzerinde de tesirlerini göstermekten geri kalmamaktadır. Bu sebeple 1950 senesinde ihracatımız, (985) bin ton iken, 1954 yılında, yüzde 200 nisbetinde bir artışla (2) milyon (155) bin tona, yine 1950 yılında, (1) milyon (488) bin ton olan ithalâtımız da yüzde 60 nisbetinde bir artışla (2) milyon (572) bin tona yükselmiştir.

Müsait olmayan hava şartları içinde bile ihracatımızın kaydettiği bu yüksek artış seviye-

si, istihsal sahasında giriştiğimiz azimli faaliyetin bir neticesidir.

İstihsalin çeşitli şubelerine aynı hızla tevcih edilmiş olan faaliyet sayesinde, fena netice veren bir sektördeki istihsalı, diğer sektörde elde edilen mütemadi inkişaf lar telâfi etmekte, bu suretle istihsal ve ihracattaki artış temposu, muhafaza edilebilmektedir. Bütün bu artışlara rağmen ihracatımızın, ne diye ithalâtımızı karşılamadığı ve ihracatımızdan fazla ithalât yapmamıza rağmen, birtakım madde darlıklarının meydana çıktığı daima birer sual mevzuu olmaktadır.

Asırlar boyunca ihmale uğramış ve iktisaden az gelişmiş bulunan memleketimizin bir an evvel kalkınması, itimadınızı kazanmış olan Hükümetinizin başlıca gayesi olmuştur.

Yurdumuzun, uzun yıllar az gelişmiş bir memleket vasfını muhafaza ederek, düşük bir hayat seviyesi konjonktürü içinde, kendi müdafaası için muhtaç olduğu savunma gücünü, başkalarının yardımı ile idame etmesine ve dünyanın en nazik coğrafi bir mevkiinde barınmasına imkân yoktur.

1950 den beri iş başında bulunan hükümetler, Türkiye'nin hayat seviyesini ve istihsalini artırmak suretiyle iktisadi potansiyelini inkişaf ettirecek ve onu, yüklenmek mecburiyetinde bulunduğu müdafaa külfetini kendi başına taşıyabilecek bir seviyeye çıkarmak, muvazenede bir millî iktisadın temelini atmak için, mütemadî yatırımlar yapmaya gayret etmişlerdir.

Her birisi birbirinden daha verimli sahalara tevcih olunmuş ve tam bir koordinasyon halinde yapılan bu yatırımlar, söylediğim rakamlardan anlaşılacaktır ki : Randımanlarını, bilhassa önümüzdeki bir iki sene zarfında vereceklerdir. Bu suretle, Türkiye kısa bir zamanda ihracatını mühim bir miktarda artıracak gibi birçok istihlâk maddelerini dâhilde istihsal etmek suretiyle ithalâtını azaltmak imkânını da elde etmiş olacaktır. (Alkışlar).

Fakat, bugün istihsalin artması, mütemadi yatırımlardan iş hacminin genişlemesi, hiç şüphesiz, yine verdiğimiz rakamlardan anlaşılacağı gibi istihlâk hacmini de artırmış bulunmaktadır. Bu istihlâk hacminin, tamamiyle dâhilde istihsal ettiğimiz maddelere teveccüh eden kısmında görülen artış, her hangi bir sıkıntıya se-

bebiyet vermemektedir. Bilâkis, artan istihlâki karşılıyabilmek için, o maddelerin fazlasiyle istihsalini teşvik etmektedir. Ancak, ithal mallarına müteveccih olan istihlâk talebi, - muvakkat de olsa - zaman zaman bâzı madde darlıkları uyandıracak bir mahiyet arz etmektedir..

1954 senesindeki ithalâtımızın, ithal serbestisi rejiminin hâkim bulunduğu 1952 senesi ithalâtından (300) bin ton daha fazla olduğunu, ve bu fazlalığın envestisman maddeleri sektörü ile istihlâk maddeleri sektörleri arasında muvazeneli bir şekilde taksim edildiğini söylersem ithal maddeleri üzerinde zaman zaman hissolunan darlık sebebinin bir yandan memleketimizdeki envestismanların gittikçe daha hızlı bir tempo ile yapılmasından, diğer taraftan da, memleketimizin hayat seviyesinin artmış bulunmasından ileri geldiği anlaşılmış olur.

Bugün, memleketimize yapılan muhtelif istihlâk maddeleri ithalâtı, 1950 deki ithalâta nazaran birkaç misli fazla olduğu gibi demir - çelik, çimento, makine gibi envestismanlarda kullanılan maddeler ithalâtı da, aynı seneye nazaran en az yüzde 100 nispetinde artmış bulunmaktadır.

Türkiye'nin iktisadi istiklâlini kazanmak için tuttuğu bu kalkınma yolunda bütün menfi mütalâa ve propagandalara rağmen azimle ilerlemesi, bugün mâruz kaldığı müşküllerin yenilmesi için, tutulacak yegâne yoldur. (Şiddetli alkışlar) Şimdiye kadar elde ettiğimiz maddi neticeler, bize, istikbale tam bir emniyetle bakmak hak ve imkânını vermektedir.

Aziz arkadaşlar;

Münakale ve muhabere faaliyetlerimizi, millî ekonomimizin verimli bir şekilde gelişmesine hizmet edecek istikametlerde teksif etmekteyiz.

Devlet Demiryolları İşletmemizin nakliyat hacmi, memleketin iktisadi sahadaki kalkınması nispetinde artmaktadır. Bu artışı karşılamak, eskiyen, yıpranan malzeme, vasıta ve tesisleri yenilemek için, geniş bir programın tatbikine devam olunmaktadır.

Son senelerde, Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin ifa etmekte olduğu çeşitli hizmetler yekûnunda, yüzde yüz bir trafik artışı kaydedilmiştir. Telefon verme imkânları 1950 yılındaki meemu kapasitesi (64 865) hat iken, 1955 yılı Ağustos ayı sonunda (67 430) fazlasiyle (132 295)

hatta yükselmiştir. Bundan başka, birçok şehir ve kasabalarımızda tesis ve inşaları devam etmekte olan (59 400) telefon hattı da, önümüzdeki yıl sonunda hizmete girmiş olacaktır.

Bu suretle memleketimizin telefon kapasitesi meemuu, 1956 yılı sonunda (191 695) hatta yükselmiş bulunacak, beş senelik bir faaliyet devresi sonunda üç misline çıkarılmış olacaktır.

Memleketimizde uçak yolculuğuna rağbet, daimî bir artış halindedir. 1950 yılına nazaran yoleu sayısında yüzde 70, yük nakliyatında yüzde 50 bir artış vardır.

Hava yollarında, daha geniş, daha verimli çalışma imkânlarını temin için bir «Hava Yolları Anonim Ortaklığı» teşkiline teşebbüs edilmiştir. Şirket, pek yakında faaliyete başlayacaktır.

Denizcilik Bankasının son seneler zarfındaki işletme neticeleri memnuniyet vericidir.

1950 yılında, (18) milyon lira zararlı bilânçosunu kapatmış olan Denizcilik Bankası, seneden seneye bu zararını azaltmış, 1954 yılında kâr devresine geçmiştir. Denizcilik Bankası ile armatörlerimizin, Hükümetimiz tarafından da desteklenen gayretleri sayesinde, 1950 yılında yekûnu (467) bin tonilâto olan ticaret filomuz, satın alınan ve ismarlanan gemilerle halen (702) bin tonilâtoya yükselmektedir.

Denizcilik Bankası, kurulduğu andan itibaren gemi mubayaası, limanların ıslahı, fabrika ve havuzların iş kapasitesinin artırılması için, bugüne kadar (146) milyon liralık bir yatırım yapmıştır. Önümüzdeki senelerde, aynı mevzular için (322) milyon liralık yeni bir yatırım programı hazırlanmıştır.

Muhterem mebuslar,

Memleketin iktisadi faaliyet kollarında kaydedilen inkışaf, iş imkânlarını geniş ölçüde artırmaktadır. Bu durum karşısında, işçi ile işveren arasındaki münasebetlerin millî menfaatlere uygun bir tarzda gelişmesi, işçilerin çalışma, sağlık ve iş emniyeti şartlarının korunması meseleleri, gün geçtikçe ehemmiyetini artırmaktadır.

Diğer istihsal sahaları için olduğu gibi, ziraat işlerinde çalışanların da iş hayatlarını tanzim için bir kanun projesi hazırlanmaktadır. Bu lâ-yiha yüksek tasvipleri ile kanunlaştığı takdirde, umumi çalışma mevzuatımızın şümülü, memleket ölçüsünde genişlemiş olacaktır.

Mâlumdur ki : Mesken politikası sosyal dâvaların başında gelir. Bu sebeple, ehemmiyet verdiğimiz işçi evleri inşası, işçilerimiz arasında geniş bir huzur havası yaratmıştır. «İşçiyi, ödeme gücüne ve sağlık şartlarına uygun, ev sahibi kılma» politikasına devam edeceğiz.

Muhterem mebuslar,

İstiklâlimizin olduğu kadar cihan sulhünün de en sağlam desteklerinden biri olan kahraman ordumuz, hepimiz için iftihar vesilesi teşkil eden müttekâmil bir seviyededir. (Sürekli alkışlar)

Silâhlı kuvvetlerimiz, modern silâhlarla teçhiz edilmektedir. Son senelerde fiilen iştirak ettiğimiz muharebelerden edindiğimiz tecrübeler, atom silâhlarının inkişafına göre, ordunun teşkilâtına istikamet verilmektedir. (Bravo sesleri)

Bu yıl, paraşütçülük mevzuuna da ehemmiyet verilmiş; paraşütçü kıtaları teşkiline başlanılmıştır.

A. B. C. şeklinde rumuzlandırılan (atom, biyoloji, kimya harbi eğitimi) lâyük olduğu ehemmiyetle ele alınmıştır.

İstiklâl Harbinde olduğu kadar, medeniyet ve inkılâp savaşında da erkeklerle aynı safta, omuz omuza çarpışmaktan geri kalmamış olan Türk kadınına, liyakatle ifa edeceğine şüphe olmayan subaylık meslekine intisap imkânı tanınmıştır. (Bravo sesleri, alkışlar)

Kara, Deniz ve Hava kuvvetlerinde vazife alacak kızlarımız, bu yıldan itibaren harb okullarında, erkek kardeşleriyle beraber, okumaya ve Türk kadınına has büyük kabiliyetlerini ispat etmeye başlamışlardır.

Silâhlı kuvvetlerimizin lojistik işleri, Amerikan yardımı ve NATO çerçevesi içinde hazırlanan plânların tatbikiyle ideal bir seviyeye ulaşmak yolundadır.

Hava meydanları, jet uçaklarının ihtiyaçlarını karşılayacak bir hale getirilmekte, Deniz Kuvvetlerimize ait kıyı savunma ve deniz üslerindeki lojistik tesisler, bugünkü atomik şartlara uygun şekilde takviye edilmektedir.

Yurdumuzun muhtelif yerlerinde medeni vasıtaları havi yeni garnizonlar inşasına büyük ehemmiyet verilmektedir. Bu maksatla (10) yıllık bir inşaat plânı hazırlanmıştır.

Bu plânın tatbikini mümkün kılacak olan (âmme hizmetlerine tahsis edilip kullanılması-na lüzum kalmıyan «gayrimenkullerin» tasfiyesi hakkındaki kanun lâyihası) halen Yüksek Meclisinize sunulmuş bulunmaktadır.

Silâhlı kuvvetlerimizin tekâmülü yolunda, dost ve müttefikimiz Amerika'nın şimdiye kadar yaptığı (4) milyar liraya yakın bir kıymet-teki yardımlarına, ve yine dost ve müttefikimiz Kanada'nın, ordumuzu modern harb silâh ve vasıtaları ile teçhiz etmek hususundaki himmet ve muavenetine karşı, kalbimizdeki şükran duygularını da huzurunuzda ifade etmeyi, ödenmesi lâzımgelen bir borç sayarım. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar).

Bütün dünyaca teslim edilen kuvvet ve kudreti, her geçen gün biraz daha artan kahraman silâhlı kuvvetlerimiz, milletimizin her vesile ile kendilerine izhardan geri kalmadığı derin muhabbet ve hudutsuz itimada lâyük olduklarını ispata bütün gayretleriyle çalışmaktadır. (Bravo sesleri, alkışlar)

Millî varlığımızın mesnedi olan silâhlı kuvvetlerimizden, milletin muhterem vekilleri sizlere, bu suretle bahsetmek, benim için en büyük zevk ve bahtiyarlıktır. (Alkışlar)

Muhterem arkadaşlar,

Şimdi de, dış siyaset mevzuuna geçeceğim :

Geçen seneden beri, hürriyet ve sulh cephesinin mâruz bulunduğu tehlikelerin azaldığına delâlet edecek hiçbir emareye tesadüf edilememektedir. Vakaa, bir müddet evvel başlamış bulunan sulh taarruzu, gittikçe inkişaf etmekte, iki cepheye mensup liderler arasındaki görüşmeler sıklaşmaktadır. Biz, Cenevre Konferansında taraflar arasında umumi emniyeti, haki-ki ve sağlam mesnetlere istinadettirecek bir anlaşmaya varılmasını temenni etmekteyiz. Fakat; şimdiye kadar, maalesef, bu görüşmelerden müspet bir netice elde edilemediği gibi, teca-vüz emelleri besleyenlerin, bu arzularından vazgeçtiklerini gösterecek delillerle de karşılaşmış değiliz. Bu devletler, henüz ne silâhların kontrolünü mümkün kılacak bir surette, tahdidini kabul etmişler, ne de bütün sulh cephesinin etrafında tahşidedilmiş olan kuvvetlerini azaltmışlardır. Bilâkis, bu devletlerin, her gün silâhlarını biraz daha artırdıklarına dair haberler almakta, civarımızda bizi hiç de temin ve tatmin

etmiyen siyasi tezahürlere ve hareketlere rasla-
maktayız.

Bu vaziyet karşısında, sulh cephesine men-
sup her devlete düşen vazife, sulh taarruzunun
samimî bir şekilde fiiliyata intikaline intizaren,
mensuboldukları müdafaa cephelerini ve gay-
retlerini gevşetmek şöyle dursun, her fırsattan
istifade ile, cephelerini kuvvet ve tesanütle tar-
sine gayret etmektedir.

Bu düşünce ile hareket eden memleketimiz,
bulduğumuz bölgedeki komşularımızla, müş-
terek müdafaaımızı temin etmek gayesi ile, daha
sıkı bir işbirliğine girmeye çalışmıştır.

Bu devre içinde, Türkiye'nin dost ve kom-
şularıyla bu yolda sarf ettiği mesainin en büyük
semeresini Bağdad Paktı teşkil eylemiştir. Ge-
çen sene kardeş Pakistan'la yaptığımız «Dosta-
ne İş Birliği Anlaşması»nın Bağdad Paktının
akdinde ne mühim bir merhale olduğunu izaha
hacet görmüyorum.

Bağdad Paktının akdinde de, kardeş Irak'ın
gösterdiği yüksek azim, bu kıymetli müttefiki-
mize, sulhsever milletler camiası içinde, müstes-
na bir mevki temin eylemiştir. (Bravo sesleri,
şiddetli alkışlar).

Türkiye, kardeş Irak'la birlikte bu pakta, bü-
tün sulhsever milletlerin olduğu gibi, kendileri-
nin de mâruz buldukları, büyük tehlikeyi
önlemek için imzalamıştır. Bu pakt, yalnız muh-
temel bir mütecevizi önlemek gayesini gütmek-
tedir. Başta Arap Birliği Topluluğu bulunmak
üzere, bölgedeki hiçbir mevcudiyete tevehî edil-
miş değildir. Bu hakikatın her gün biraz daha
anlaşılmakta olduğuna emniyetimiz vardır.

Paktın mazhar olduğu seri genişleme, kıyme-
tinin ve ehemmiyetinin en güzel delilidir. Pakta,
daha bir yaşına basmadan büyük dostumuz ve
müttefikimiz İngiltere iltihak etmiştir. Geçen-
lerde, bu iltihakı eihan siyasetinde rolü ve ehem-
miyeti takdire değer bir süratle büyüyen dost
ve kardeş Pakistan takibeylemiştir. (Alkışlar).

Bundan sonra, bölgemizin en mümtaz dev-
letlerinden biri olan komşu ve kardeş İran'ın
iltihakı vukubulmuştur. (Alkışlar). Bu iltihak-
lardan her biri muhtelif bakımlardan ayrı ayrı
büyük değer taşımaktadır.

Orta - Doğu'da, İran'ın da iltihakı ile, Kuzey
Müdafaa Hattı denilen sulh cephesi teessüs et-
miş; Türkiye ve Pakistan vasıtası ile NATO ile

SEATO arasında irtibat kurulmuştur. (Alkış-
lar)

Bu paktın, teessüsü anından itibaren, büyük
dostumuz ve müttefikimiz Amerika'nın, müte-
madi müzaheret ve teşvikine mazhar olduğunu
şükranla kaydetmek lâzımdır. (Bravo sesleri,
alkışlar)

Bu müzaheret ve alâkanın, ahiren kardeş
İran'ın pakta iltihakı münasebetiyle teyidedil-
miş bulunmasını, âti için hayırlı ve ümit verici
telâkki etmekteyiz.

Bağdad Paktının akdiyle memleketimiz, yek-
diğerinin temadisi olan üç bölgenin, Batı - Avru-
pa, Balkanlar ve Orta - Doğu'nun sulh, emniyet,
istikrar ve tealisi gayesini güden üç teşekkülün
aynı zamanda âzası olmuştur.

Bunların her birine büyük bir sadakatle bağ-
lı bulunan Türkiye, her üçünün de gittikçe da-
ha sıkı bir iş birliğine ve tesanüt esasına istina-
detmeleri için elinden gelen gayreti sarf etmeye
azmetmiştir. (Alkışlar)

Bu vesile ile İzmir ve İstanbul'da cereyan
eden ve nutkuma başlarken söylediğim gibi bü-
tün Türk milletini ıstırap içinde bırakan 6 - 7
Eylül hâdiseleri dolayısıyla Yunanistan'la ara-
mızda tahaddüs eden meseleden bahsetmeyi lü-
zumlu görüyorum.

Türkiye Hükümeti, Türk milletine yabancı
veya onun hakiki duygularına bigâne ve düşman
unsurların eseri olan bu hâdiseler dolayısıyla duy-
duğu teessürü Yunan Hükümetine bildirmekten
geri kalmamıştır.

İki milletin yüksek menfaatleri, onların bir-
birleriyle iyi geçinmelerini ve dost olmalarını
icabettirmektedir. Türkiye, bu prensipten ayrı-
lılmak fikrinde değildir. Yunanistan'ın da ay-
nı yolda yürümesinden büyük memnuniyet du-
yacaktır. (Alkışlar)

Burada, Türk umumî efkârının büyük alâka
ve titizlikle üzerinde durduğu Kıbrıs meselesi-
nin tahliline girmek istemiyorum. Türkiye'nin
tezi Londra Konferansında ve Birleşmiş Millet-
lerde açıklanmıştır. Birleşmiş Milletler bildiği-
ni gibi bu meselenin gündeme alınmasını red-
detmiştir. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar)

Türkiye'nin, bütün müttefikleriyle olan mü-
nasebetleri memnuniyet verici olmakta devam et-
mektedir.

Türkiye NATO müttefiklerinden olan İngil-
tere ile Bağdad Paktı vesilesiyle bir daha daha

ittifak akdetmiş olmaktan ayrıca memnuniyet duymaktadır. (Alkışlar).

Büyük dostumuz ve müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleriyle mevcut iş birliğimiz de her gün yeni sahalarda inkişaflar kaydetmektedir.

Bildiğiniz gibi, 3 Mayıs 1955 tarihinde, Birleşik Amerika Devletleriyle, ilk Atom Enerjisinin Sulheü Maksatlarla Kullanılması Anlaşmasını imzalamış bulunmaktayız. Bu Anlaşmaya istinaden Amerika Birleşik Devletleriyle yaptığımız iş birliği sayesinde, yakın bir âtide, memleketimizde de atom enerjisi sahasında büyük inkişaflar beklemekteyiz.

Bu sene dış siyasetimizde kayda değer diğer bir hâdise de Bandung'daki Asya - Afrika Konferansına iştirak etmemiz olmuştur.

Bu konferansta Asya - Afrika'lı devletlerin büyük bir ekseriyetini, hür dünyanın karşılaştığı tehlikeler önünde ne kadar uyanık bulduklarının görmekten büyük bir memnuniyet duymaktayız.

Geçen bir sene zarfında birçok dost devletleri, gerek ben, gerek Başvekilimiz ziyaret etmek fırsatını elde ettiğimiz gibi, birçok dost devletlerin muhterem reisleriyle hükümet adamları da, Türkiye'yi ziyaret etmişlerdir.

Bu cümleden olarak geçen Şubatta Pakistan'a yaptığım resmî ziyaretin kıymetli hâtırasını derin bir memnuniyetle muhafaza etmekteyim. (Alkışlar).

Bu kardeş memleketin, bize karşı itimat ve itibar hisleri ve hâdiseler karşısındaki azim ve karar kabiliyeti mümtaz bir mahiyettedir. O zaman Genel Valilik makamını, büyük kıyasıyla Ghulam Muhammed işgal ediyordu. Bugün, sıhhi durumu yüzünden vazifesinden ayrılan bu büyük devlet adamının yerine gelen derin görüşlü, değerli şahsiyeti o zaman tanımak ve anlamak benim için müstesna bir kıymet olmuştur.

Aynı Şubat ayı içinde, Pakistan'dan sonra Irak'a da resmî bir ziyaret yapmak şerefini kazandım. O sırada Bağdad Paktı imzalanmıştı. Bu suretle bu kıymetli komşularımıza yalnız kardeşçe değil, müttefik diye de hitabetmek imkânı hâsıl olmuştu.

Bu ziyareti iade için Majeste Irak Melikinin Altes Velihtleriyle birlikte memleketimizi teşrifleri bizde çok kıymetli, unutulmaz hâtıralar bırakmıştır.

Başvekilimizin Bağdad'a yaptığı hayırlı iki seyahat de dâhil olmak üzere, yapılan karşılıklı samimî ziyaretler, Arap âlemi ile aramızda daima suitefehhümler bulunmasını isteyenlere karşı da, belîğ bir cevap teşkil etmiştir. (Alkışlar)

Hatırlarsınız, bundan sonraki resmî ziyaretim Lübnan'a vukubulmuştur. Bundan evvel, Muhterem Lübnan Reisicumhuru memleketimizi se-reflendirmişler, Türklerin, Lübnan'ı ve Lübnanlıların şahsında Arap âlemini, ne büyük ve samimî duygularla sevdiklerini, iyiliklerini istediklerini bizzat görmüşlerdir. Benim Lübnan'da gördüğüm mukabele aynı samimiyet ve sıcaklıkta olmuştur.

Büyük komşumuz, çok kadim dostumuz, İran'a yaptığım ziyaretten döneli henüz pek az zaman geçmiştir. Bu ziyaretin, memleketimizde derin bir alâka ile takibedildiğini bildiğim için, bu çok taze hâdisenin ne büyük samimiyet, kardeşlik ve itimat havası içinde geçtiğini hatırlatmaya lüzum görmüyorum. Orada, kalkınma azmine, sevgi ve itimat hislerine şahit oldum.

Tahran'da iken, Büyük Pehlevi'nin her bakımdan hayırlı halefi Majeste Şehinşahı, memleketimize resmî bir ziyaret yapmaya davet ettim. Kabul buyurdular. Majesteleriyle memleketimizde tekrar buluşmaktan duyacağım bahtiyarlık büyük olacaktır. (Alkışlar)

Müttefikimiz kardeş İran'la olan iktisadi münasebatımızı genişletmeye başlamış bulunuyoruz. Bu cümleden olarak, demir ve karayolları vasıtasıyla, aramızda münakale imkânlarını çoğaltmak ve İskenderun limanını da İran'ın istifadesine açmak, ilk hedefimiz olacaktır. (Alkışlar)

Birkaç gün sonra Ürdün'e de resmî bir ziyaret yapacağım. Memleketimizi geçen sene resmî ziyarette bulunan Majeste Melik Hüseyin Bin Tallâl'e Ürdün'de necip milletinin sînesinde mü-lâki olmak, birbirini iyi anlayan iki memleket arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarının takviyesine çalışmak beni ziyadesiyle memnun edecektir. (Alkışlar)

Ocak 1955 te, Başvekilimiz, Akdeniz havzasının emniyet, istikrar ve teâlisi bakımından mühim mevki ile mütenasip bir iş birliği zihniyeti gösteren, İtalya'yı ziyaret etmişlerdir. NATO içinde müttefikimiz olan bu devletle, karşılıklı münasebetlerimiz her gün memnuniyet verici bir şekilde artmakta ve rasanet bulmaktadır. (Alkışlar)

Yine Mayıs 1955 te Başvekilimiz, vâkı davet üzerine Belgrad'ı ziyaret etmiş ve müttefikimiz Yugoslavya Devlet Reisi Sayın Mareşal Tito ve Yugoslav devlet adamlarıyla, iş birliğimiz hususunda karşılıklı fikir teatisinde bulunmak fırsatını elde etmiştir. (Alkışlar)

Bu arada bize büyük askerî yardımlarda bulunan müttefik Kanada'nın Millî Müdafaa Vekili, memleketimizi ziyaret etmişlerdir. Bizi pek bahtiyar eden bu ziyaretinden büyük bir memnuniyet duyduğumuzu da kaydetmeliyim. (Alkışlar)

Dost ve kardeş Afganistan Hükümetinin değerli Başvekil Yardımcısı ve Hariciye Vekili Altes Serdar Naim Han'ın yaptığı ziyaret de bizi memnu etmiştir.

Her ikisi de dostumuz ve kardeşimiz olan Afganistan ve Pakistan arasında mevcut ihtilâftan dolayı büyük üzüntü duyduğumuzu burada ifade etmek isterim.

Aralarında maddi mânevi birçok bağlar bulunan bu iki komşu devletin, münasebetlerini dostluk ve kardeşlik esaslarına istinadettirmeleri, kendilerinin olduğu kadar bulunduğumuz muntakadaki bütün devletlerin de menafii iktizasındandır. (Alkışlar)

Yine bu ziyaretler arasında, hâtırasını büyük bir memnuniyetle andığımız bir Fransız Parlâmento Grubunun memleketimize yaptığı ziyaretle, dost ve müttefik Almanya'nın halen

memleketimizde bulunan Sayın Millî Müdafaa Nazırının yaptığı ziyareti zikretmek isterim. Bu vesile ile Almanya ile NATO Teşkilâtı içinde müttefik olarak buluşmaktan duyduğumuz memnuniyeti ifade etmekten zevk duyuyorum. (Şiddetli ve sürekli alkışlar) (Bravo sesleri)

Sayın mebuslar;

Bütün imkânları kıymetlendirmek, teşebbüsü ele almak, icabeden hallerde mesuliyetlerimizi bilerek faaliyete geçmek suretiyle beş seneden beri takibedegeldiğimiz haricî siyasetin hayırlı neticelerle yüklü olan bu seneki tecellilerinin yaptığım kısa tahliline, burada son veriyorum. Her zaman tekrarladığım gibi milletimizin selim düşüncesine, azim ve iradesine dayanan çalışmalarımızın verdiği neticeler, âti için bize, daima artan bir şevk ve gayret membaı olmaktadır. Milletimize olduğu kadar bütün sulh-sever milletlere hizmet ettiğimiz kanaatiyle, dürüstlüğüne inandığımız bu yolda devam edeceğiz. (Bravo sesleri, alkışlar)

Sayın milletvekilleri;

Sözüm burada sona ermiştir. Büyük Meclise başarılar diler, hepinizi hürmetle selâmlarım. (Bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar)

(Reisicumhur Celâl Bayar şiddetli ve sürekli alkışlar arasında salonu terkettiler.)

(Riyasete Reisvekili Fikri Apaydın geçti.)

4. — İNTİHAPLAR

1. — Meclis Reisi intihabı

REİS — Ruzname gereğince B. M. M. Reisi intihabına geçeceğiz efendim.

Tasnif Heyeti için üç kişi seçilmesi icabediyor. Ad çekiyoruz.

Muhlis Tümay (Manisa),
Halit Zarbun (Gümüşane),
Ömer Güriş (Samsun),

Evvelâ Reis seçimini yapacağız. (Hepsini birden yapalım sesleri) (Olmaz sesleri) (Gürültüler).

REİS — Müsaade buyurun, itiraz etmeyin, henüz seçime başlamadık, bir dakika lütfetmenizi rica edeceğim.

Reylerin intizamını temin için önce her seçim çevresinin okunması ve ancak ondan sonra

ismini okuduğumuz arkadaşın reyini istimal etmesi, aynı zamanda sepetin önündeki izdihamı da önlemek bakımından icabetmektedir. Bir seçim çevresi bitmeden diğer vilâyet mebuslarının reylerini kullanmamalarını hassaten istiham ediyoruz efendim.

Reylerin hangi intihap dairesinden başlanacağına dair kur'a çekiyoruz:

Kayseri.

(Reyler toplandı)

REİS — Reylerini kullanmayanlar varsa lütfen kullansınlar.

Tasnif Heyetinin Dahiliye Eneümenini teqriflerini rica ediyorum, tasnif orada yapılabaktır.

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Tasnif Komisyonunun mazbatasını okutuyorum :

1 . XI . 1955

Yüksek Reisliğe

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliği için yapılan seçime (382) zat katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reyleri almışlardır :

Arz olunur.

Âza

Manisa

Muhlis Tümây

Âza

Gümüşane

Halit Zarbun

Âza

Samsun

Ömer Güriş

Defik Koraltan (İçel) : 381 (Alkışlar.)

Fahri Belen (Bolu) : 1

(Sürekli alkışlar ve bravo sesleri arasında Refik Koraltan Riyaset makamına geldiler.)

REİS REFİK KORALTAN (İçel) — Çok muhterem arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Onuncu Devresi İkinci İçtima yılı Meclis Reisliği için yapılan seçim sonunda beni Meclis Reisliğine seçmek suretiyle tekrar ve teyit buyurulan sevgi ve itimadımızdan duyduğum gururla sevgili arkadaşlarımı candan ve gönülden hürmetle selâmlarım. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar)

Türkiye Büyük Millet Meclisi; ta kurulduğu günden bu yana büyük milletin büyük adına lâıyk, gerektiği zaman her türlü en uygun kararları almasını bilen, Türk Milletinin kurtuluş, kuruluş ve yükselişi gibi mukaddes dâvaların süratle gerçekleşmesi için en güzel tedbirleri almak suretiyle şerefli tarihini süsliyen muhteşem bir varlıktır. İşte böylece büyük tarihine ve temsil ettiği büyük milletin ruhuna, onun azametli varlığına lâıyk olarak, bilhassa yıllar boyunca boş kalan, cevaplanmayan ihtiyaçlara cevap vermek için her zaman, hele gerektiği zaman, en güzel kararları almasını bilmıştır.

İşte bu inanışla, bu aziz milletin, Muhterem Heyetinizin naçiz bir uzvu olarak şu vazifeye şu anda başlarken Türk Milletinin muhtacolduğu gelişmenin süratle gerçekleşmesi emrinde her türlü kararların alınacağına inanarak ve bun-

dan sonraki vazifelerimizde de şimdiki sevgi ve itimadınızın devam edeceğine ve Allah'ın lütuf ve inayetine güvenerek vazifeye başlıyorum. Bir defa daha Muhterem Heyetinizi hürmetle selâmlarım. (Şiddetli ve sürekli alkışlar)

2. — Riyaset Divanı intihabı (Reisvekilleri, Kâtipler ve İdare Âmirleri)

REİS — Şimdi gündem sırasına göre Mellis Reisvekillikleri, Kâtipler ve İdare Âmirleri seçimine geçiyoruz. Sepetler konmuştur.

Evvvelâ tasnif heyetlerini seçeceğiz.

Reisvekilliklerine ait reyleri tasnif edecek heyet :

Osman Bölükbaşı (Kırşehir) (yok sesleri)

Mehmet Ali Sebük (İzmir)

Fevzi Aktaş (Kars) (yok sesleri)

Faruk Nafiz Çamlıbel (İstanbul) (yok sesleri)

Hüseyin Avni Göktürk (Niğde)

Halim Şatana (Mardin)

Kâtipliklere ait reyleri tasnif edecek heyet :
Sinan Tekelioğlu (Seyhan) (yok sesleri)
Selâhaddin Karayavuz (Trabzon) (hasta sesleri)

Fazlı Ertekin (Ordu)

Nimet Sümer (Ağrı)

Ekrem Alican (Kocaeli) (yok sesleri)

Mehmet Şahin (Tokad)

İdare Âmirlikleri için verilecek reyleri tasnif edecek heyet :

İsmail Selçuk Çakıroğlu (Bilecik)

Muhittin Özkefeli (Samsun)

Nüvit Yetkin (Malatya) (yok sesleri)

İhsan Şerif Özgen (Kütahya) (yok sesleri)

Servet Hacıpaşaoğlu (Kayseri)

Reylerin kullanılmasına İzmir intihap dairesinden başlayacağız.

(Reyler toplandı)

REİS — Reylerini kullanmayan arkadaşlar?.
Yok.

Rey verme işi sona ermiştir. Tasnif Heyeti Dahiliye Encümeni odasını teşrif etsinler.

Tasnif sonuna kadar oturuma 20 dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 17,40

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 18

REİS — Refik Koraltan

KÂTIPLER : İbrahim Kirazoğlu, Ömer Mart (Kayseri)

REİS — Celse açılmıştır.
Seçimlerin neticesini arz ediyorum.

Yüksek Reisliğe

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisvekillikleri için yapılan seçime (340) zat katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reyleri almışlardır.

Arz olunur.

Âza	Âza	Âza
Niğde	İzmir	Mardin
H. A. Göktürk	M. Ali Sebük	H. Şatana
Esat Budakoğlu	(Balıkesir)	340
Fikri Apaydın	(Kayseri)	340
Semi Ergin	(Manisa)	340

Yüksek Reisliğe

Riyaset Divanı Kâtiplikleri için yapılan seçime (350) zat katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reyleri almışlardır.

Arz olunur.

Âza	Âza	Âza
Ağrı	Ordu	Tokad
N. Sümer	F. Ertekin	M. Şahin
Attilâ Konuk	(Antalya)	350
İhsan Gülez	(Bolu)	350
Übeydullah Seven	(Hakkâri)	350
İbrahim Kirazoğlu	(Kayseri)	350

Ömer Mart (Kayseri) 350
Edibe Sayar (Zonguldak) 350

Yüksek Reisliğe

İdare Âmirlikleri için yapılan seçime (335) zat katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen reyleri almışlardır.

Arz olunur.

Âza	Âza	Âza
Tokad	Bilecik	
M. Şahin	İ. S. Çakıroğlu	
Ahmet Kocabıyıkoglu	(Balıkesir)	335
Mehmet Aldemir	(İzmir)	335
Nüzhet Akın	(Kocaeli)	335

REİS — Reisvekilliğine seçilen sevimli arkadaşımız Fikri Apaydın'ı kürsüye çağırıyoruz. Kendileri söz istiyorlar.

Fikri Apaydın (Kayseri) — (Alkışlar arasında kürsüye geldiler) Aziz arkadaşlarım; kıymetli reylerinizin tecellisi ile ehemmiyeti aşikâr bulunan Meclis Riyaset Divanına seçilmiş bulunuyoruz.

Sonsuz minnet ve şükranlarımızın takdimine vesile teşkil eden bu tevcihin baha biçilmez değerine lâyık olmağa çalışırken yardımlarımızın esirgenmemesini kendim ve Divan arkadaşlarım adına rica eder, hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

5. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

REİS — Efendim, Yüksek Meclisimizin faaliyetinde bulunmadığı zaman Riyaseti Cumhurdan gelen tezkereler vardır. Bunları sıra ile iletelimize arz edeceğim :

1. — Vazifeten memleket dışında bulunan İktisat ve Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın dönüşü-

ne kadar kendisine, Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/232)

4/249

Ankara, 30 Mayıs 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Vazifeten memleket dışında bulunan İktisat

ve Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın dönüşüne kadar kendisine, Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

2. — *Camille Chamoun'un vâkı daveti üzerine Lübnan'ı ziyarete giden Reisicumhur Celâl Bayar'ın avdetine kadar kendilerine, Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/233)*

Ankara; 15 Haziran 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Lübnan'ı ziyaret etmek üzere Reisicumhur Camille Chamoun tarafından vâkı daveti kabul ettiğimden, 16 Haziran 1955 Perşembe günü Adana'dan hareketim mukarrerdir.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 33 ncü maddesi mucibince, avdetime kadar, Reisicumhurluğa Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceğini saygılarımla arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

3. — *Üniversitelerle diğer maarif müesseselerini tetkik etmek üzere Almanya'ya giden Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın dönüşüne kadar kendisine, Devlet Vekili Profesör Fuad Köprülü'nün vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/234)*

Ankara, 24 Haziran 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Üniversitelerle diğer maarif müesseselerini tetkik etmek üzere Almanya'ya giden Maarif Vekili Celâl Yardımcı'nın dönüşüne kadar kendisine, Devlet Vekili Profesör Fuad Köprülü'nün vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

4. — *Vazife ile yurt dışına gitmiş olan Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun dönüşüne kadar kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoğlu'nun vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/235)*

Ankara, 28 Haziran 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Vazife ile yurt dışına gitmiş bulunan Nafia

Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun dönüşüne kadar, kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoğlu'nun vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

5. — *Atina'ya gitmiş bulunan Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun dönüşüne kadar kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoğlu'nun vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/236)*

Ankara, 4 Temmuz 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Atina'ya gitmiş bulunan Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun dönüşüne kadar kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoğlu'nun vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

6. — *Devlet Vekili Fuad Köprülü'nün Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcılığına, ve Devlet Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun Devlet Vekilliği ve Hariciye Vekâleti vekilliğine nakillerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/237)*

Florya, 29 Temmuz 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Devlet Vekili Fuad Köprülü'nün Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcılığına, ve Devlet Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun Devlet Vekili ve Hariciye Vekâleti Vekilliğine nakillerinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

7. — *Londra'ya hareket etmiş olan Devlet Vekili ve Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in dönüşlerine kadar Hariciye Vekâletine Başvekil Adnan Menderes, Millî Müdafaa Vekâletine de Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı Fuad Köprülü'nün vekillik edeceklerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/238)*

Ankara, 25 Ağustos 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Londra'ya hareket etmiş olan Devlet Vekili

ve Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüstü Zorlu ile Millî Müdafaa Vekili Ethem Menderes'in, dönüşlerine kadar, Hariciye Vekâletinin Başvekil Adnan Menderes; Millî Müdafaa Vekâletinin de Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı Profesör Fuad Köprülü tarafından vekâleten tedvir edilmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

8. — *Dahiliye Vekâletinden istifa eden Namık Gedik'in yerine Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/239)*

Türkiye

Riyaseti Cumhur Ankara, 10 Eylül 1955
4/266

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Dahiliye Vekâletinden istifa eden Namık Gedik'in istifasının kabulü ve Dahiliye Vekâletine Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâleten tâyininin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

9. — *Devlet Vekilliginden istifa eden Osman Kapani'nin yerine Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in Devlet Vekilliği ile Dahiliye Vekâleti Vekilliğine; Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı Fuad Köprülü'nün de Millî Müdafaa Vekâleti Vekilliğine tâyinlerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/240)*

Ankara, 15 Eylül 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Devlet Vekilliginden istifa eden Osman Kapani'nin istifasının kabulü ile Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in Devlet Vekilliğine ve Dahiliye Vekâleti Vekilliğine; Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı Profesör Fuad Köprülü'nün Millî Müdafaa Vekâleti Vekilliğine tâyinlerinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

10. — *Şehinşah Muhammed Rıza Pehlevi'nin vâkı daveti üzerine İran'ı ziyarete giden Reisisicumhur Celâl Bayar'ın avdetine kadar kendileri-*

ne, Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/241)

Ankara, 18 Eylül 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
İran'ı ziyaret etmek üzere, Şehinşah Muhammed Rıza Pehlevî tarafından vâkı daveti kabul ettiğimden, 19 Eylül 1955 Pazartesi günü Diyarbakır'dan hareketim mukarrerdir.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 33 ncu maddesi mucibince, avdetime kadar, Reisisicumhurluğa Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceğine saygılarımla arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

11. — *Sayın Reisisicumhur ile birlikte İran'a giden Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüstü Zorlu'nun dönüşüne kadar Hariciye Vekâleti vekilliginin Başvekil Adnan Menderes tarafından ifa edileceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/242)*

Ankara, 19 Eylül 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Sayın Reisisicumhur ile birlikte İran'a giden Hariciye Vekâleti Vekili Fatin Rüstü Zorlu'nun dönüşüne kadar Hariciye Vekâleti Vekilliginin Başvekil Adnan Menderes tarafından ifasının, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur Vekili
R. Koraltan

12. — *Devlet Vekili Etem Menderes'in Dahiliye Vekilliğine, ve İstanbul Mebusu Fahrettin Ulaş'ın Devlet Vekilliğine tâyin olunduklarına dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/243)*

Ankara, 30 Eylül 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Devlet Vekili Etem Menderes'in Dahiliye Vekilliğine, ve İstanbul Mebusu Fahrettin Ulaş'ın Devlet Vekilliğine tâyinlerinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

13. — *Devlet Vekili Mükerrerem Sarol'un istifa ettiğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/244)*

Ankara, 12 Ekim 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Devlet Vekilliğinden istifa eden Dr. Mükkerrem Sarol'un istifasının kabul edilmiş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

14. — Bern'e gitmiş bulunan Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'na, dönüşüne kadar, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoglu'nun vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkesesi (3/245)

Ankara, 22 Ekim 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Avrupa Münakalât ve Nafia Vekilleri Konferansı Vekiller Toplantısına katılmak üzere Bern'e gitmiş bulunan Nafia Vekili Kemal Zeytinoglu'

nun dönüşüne kadar kendisine, Münakalât Vekili Muammer Çavuşoglu'nun vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
Celâl Bayar

REİS — Nizamnamenin âmir hükümlerine göre, komisyonlara parti guruplarına icabeden adayların seçilmesi ve sair muamelelerin takibedilmesi için tensip buyurulursa toplantımızı Kasım ayının 16 ncı Çarşamba günü Saat 15 e talik etmek istiyorum. Bu hususu tasvibinize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Ekseriyetle kabul edilmiştir.

Kasım ayının 16 ncı Çarşamba günü Saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 18,10

